Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 850 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1886 (Ն. Տ.) 15 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1886 17 ՍԷՖԷՐ 1304

40 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԹՂԹ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԴՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

غلطه‌ده نورادونكيان خانده ٤ نومرو
غزته‌سی اداره‌سی

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 200
» » վեցամսեայ 100
» » եռամսեայ 50
Գաւառաց եւ օտարական
Թղթատարով տարեկան 240
Գաւառաց համար եւ օտարական
Թղթատարով վեցամսեայ 120
Օտար երկիրներ, տարեկան ֆրանք 56
» վեցամսեայ 28
[illegible]

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Deïrmen Han Constantinople.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, 1886

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ

Ինչո՞ւ է որ, մեր մէջ, դպրոցի աշակերտք տժգոյն, թուլակազմ, թուլասիրտ, տկար տղայքներ են ընդհանրապէս։

Ինչո՞ւ է որ անոնց ֆիզիքական երեւոյթն անհաճոյ կերպիւ կը տարբերի դպրոց չյաճախող և փողոցները խաղալով ժամանակ վատնող անչափ և անկիրթ տղայոց պայծառ, կենդանի և վառվռուն դէմքերէն։

Ինչո՞ւ է որ վարդագոյն այտերով տղայք, դպրոց մտնելով, տարուէ տարի կը կորսնցնեն իրենց մարմնական կորովն հակառակ բնութեան պահանջմանց, որ այն տարիքի մէջ կը զարգանայ միշտ։

Ինչո՞ւ է որ շատ տղայք զանազան ախտերու սերմեր առած դուրս կ'ելնեն մեր նախնական և միջնակարգ դպրոցներէ։

Ստո՞յգ է արդեօք թէ մտքի կրթութիւնն այլապէս ձեռք չի կրնար բերուիլ բայց եթէ չորցնելով, նիհարցնելով, տկարացնելով և ախտաւորելով մարմինն։

Ասոնք կենսական հարցեր են։ Հայ սերնդեան նիւթական ու ֆիզիքական ապագային խնդիրն են անոնք։

Մեր կրթական դրութեան — (եթէ երբեք ունինք բան մը որ կրթական դրութիւն անուան արժանի լինի) — մեծագոյն թերութեանց մին այն է որ աշակերտաց մարմնական առողջութիւնն և ֆիզիքական զարգացումն ամենեւին ի հաշիւ չառնուր, և կ'արտադրէ սերունդ մը որոյ մտային դոյզն մշակութիւնը շատ սուղ կը գնուի ֆիզիքական վատթարացմամբ։

Մեր թաղային վարժարանաց շատեր, մինչեւ իսկ երեւելի թաղերու վարժարաններ, վատառողջ շէնքեր են, ուր ամեն տեսակ գարշահոտութիւնք ապականեալ մթնոլորտ մը կը պահեն միշտ, յորմէ անդադար կը թունաւորուի դպրոցական սերնդեան թարմ և փափուկ կազմուածն։

Ընդհանրապէս աւելորդ բան մը նկատուած է մարմնամարզն, և զբօսանաց ժամերուն մէջ տղայոց բացօդեայ տեղեր խաղալը ժամանակի կորուստ և մինչեւ իսկ անկրթութեան նշան համարող թաղ. խորհուրդներ և հոգաբարձուներ կը գտնուին։ Քանի մը թաղային դպրոցք ունեցած են մարմնամարզի դասատուներ, և երբ հարկ եղած է ծախուց զեղչ մ'ընել, ամենէն առաջ մարմնամարզի դասատուն ճամբած են։

Եւ սակայն, մեր մէջ ալ ստէպ հռչակուած ճշմարտութիւն մ'է թէ, կրթութիւն մը հիմնովին թերի կը մնայ եթէ տղայոց մտային զարգացման հետ անոնց ֆիզիքական և բարոյական զարգացումն եւս չապահովէ։ Ուրիշ առթիւ վերապահելով բարոյական կրթութեան խնդիրն, աւելորդ չէ կրկնել սա փորձառական ճշմարտութիւն թէ, առանց ֆիզիքական զարգացման ստացուած մտային զարգացումը վնասակար է նոյն իսկ մտային զարգացման։

Եւ իրօք, առողջ մտքի մը պատշաճագոյն բնակավայրն առողջ մարմինն է։ Մարմին մը որ տարուէ տարի կը տկարանայ, անկարող կը դառնայ մտաւորական մտքին որոյ զարգացումը կը փափաքուի։ Քաջառողջ և պնդակազմ տղայ մ'ընդհանրապէս նաեւ առոյգ և սուր միտք կ'ունենայ։ Տղայ մը որոյ ոսկերք և ջիղերը չեն մարզուիր եւ չեն զարգանար համաչափաբար իւր մտային կարողութեանց, ի վերջոյ թոյլ, թոյլ, անհոգ մարդ մը կը դառնայ։ Բնութեան պահանջմամբն է որ տղայք՝ երբ չեն փակուած դպրոցի մէջ՝ խաղալ կը սիրեն և չեն կենար հանդարտ։ Անտես ընել զայդ բնական տրամադրութիւն՝ բնութեան հակառակիլ է, և բնութիւնը վաղ կամ անագան վրէժ կը լուծէ իրեն հակառակորդներէն։

Մարմնոյ մարզանքն անհրաժեշտ են ո՛չ միայն մարմինը քաջառողջ վիճակի մէջ պահելու համար, ո՛չ միայն մտային կարողութեանց սպառումը դարմանելու համար, այլ նաեւ մարդուն բարոյականը բարձրացնելով մարմինն ախտերէ զերծ կացուցանելու համար։ Նստուկ կեանքը զանազան մոլութեանց կ'ընծայէ յարմարագոյն թելադրութիւնը, մոլութեանց որք պատանեկան կենաց աղբիւրները կը ցամքեցնեն նախ անզգալապէս և ապա դաժանէ արագութեամբ։ Դպրոցի մէջ նստուկ կեանքի վարժուած պատանին երբ դպրոցէն ելնէ՝ կ'ախորժի հանդարտ հաճոյքներէ միայն։ Իրեն համար չեն առնական կորովի մարմնամարզերն։ Այս է պատճառն որ հայ երիտասարդութեան մեծագոյն մասն զբօսանք կը գտնէ սրճարանաց, գինետանց և այլ և այլ կարգի զբօսարանաց մէջ, թղթի խաղի սեղանին շուրջ, կամ օղիի շիշին առջև, դոց տեղեր, ուր նիւթական մթնոլորտին հետ բարոյական մթնոլորտն եւս ապականեալ է յաճախ, մինչ աւելի բնական կրթութիւն մը ստացած ազգերու մէջ, երիտասարդութեան ատենէն բարեկիրթ մասը լաւագոյն զբօսանքը կը գտնէ դաշտերու մէջ, լեռներու գագաթը, ծովերու վրայ, որսորդութեամբ, ձկնորսութեամբ, թիավարութեամբ, գնտախաղով, ըմբշային խաղերով, ձիարձակութեամբ, ի մի բան՝ բացօդեայ և մարմնամարզական զբաղումներով։

Այս կարգի մարզանօք պատրաստուող երիտասարդութիւն մը կը կազմէ ի հարկէ կորովի ազգ մը, մոլութիւններէ բաւ կարի զերծ և ողջամիտ սերունդ մը, և ա՛յս է պատճառն, օրինակի համար, որ Անգլիացիք միջին հաշուով Թուրքիացիներէն աւելի կ'ապրին, թէև մերինին հետ բաղդատմամբ անհամեմատ անպիտան կլիմայի մը տակ կը բնակին։

Այս կենսական խնդրոյթեանց վրայ կը հրաւիրենք ծնողաց, Թաղային խորհրդոց, Հոգաբարձութեանց և վարժապետաց ուշադրութիւնը։ Մարմնամարզն ամեն դպրոցի մէջ էական դաս մը պէտք է համարուի։ Ամենէն աղքատ դպրոցն իսկ կրնայ միջոցներ գտնել աշակերտաց ֆիզիքական մշակման համար։ Քիչ մը ծախք և մանաւանդ քիչ մը ուշադրութիւն բաւական են՝ նախ և առաջ՝ շատ մը մեծամեծ դպրոցներն ազատելու համար տիրող գարշահոտութիւններէն։ Ցերեկ, քիչ մը ժամանակի մը համար մարմնամարզի դասատու ունենալ կը բաւէ. զի եթէ դպրոցին վիճակը չներեր, մարմնամարզի մէջ յաջողագոյն աշակերտ մը կրնայ յետոյ դասատուին տեղը բռնել։ Զբօսանքի ժամերը կրճատելու չէ, և հոգ տանիլ պէտք է որպէս զի անխտիր ամեն աշակերտ բացօդեայ տեղ մը կերպով մը իւր մարմինն աշխատցնէ և յոգնեցնէ զբօսանաց ժամերուն մէջ։ Ներբողագոյնք ամօթ համարելու չեն լաւագոյն խաղերը թելադրել փոքր տղայոց։ Ինչ տարիք ալ ունենան, դպրոցականաց համար ամօթ չէ խաղալ։ Ասոնք ամօթ պէտք է համարին միայն երբ զբօսանաց ժամերը կ'անցունեն թուղթ խաղալով, կամ երբ հանդարտ նստած՝ իրարու դէմ չարախօսութիւններ կ'ընեն, կամ անպատշաճ խորհուրդներ թելադրող խօսակցութեամբ կը թունաւորեն միմեանց սիրտն ու միտքը։

Մեր կարծեօք, Կեդրոնական Վարժարանին պէս հաստատութեան մը համար թերութիւն մ'է որ մարմնամարզի դաս չունի։ Կեդր. Վարժարանն յաճախող պատանիք արդէն բստ բաւականին կազմուած չափահասներ չեն որ կարենան ո՛ և է կերպիւ ազատ համարուիլ ֆիզիքական մշակման պահանջներէն։ Անոնք ալ որ և է թաղային վարժարանի աշակերտաց տարիքն ունին, և նոյնչափ պէտք ֆիզիքական մարզանաց, իրենց թէ մարմնական եւ թէ մտային առողջութեան սիրոյն համար։ Որչափ աւելի ընդարձակ, աւելի բազմապահանջ է մտային աշխատութիւնն որում կը սահմանուի պատանի մը, նոյնչափ ապահովեալ պէտք է լինի մարմնային մշակումն, որպէս զի բոլոր ոյժը տալով մտքին, խեղճ պատանին վաղահաս տկարութեան մը չը մատնէ ֆիզիքական կարողութիւնները։ Կեդր. Վարժարանը վարող ձեռնհաս մարմինը քաջ կը հակնայ այս մանկավարժական և առողջապահական հասարակ ճշմարտութիւններ. ուստի աներկբայ՛նք թէ հետեւելի օրինակ մը պիտի ընծայէ անխտիր ամեն հայ վարժարանաց, մարմնամարզի կանոնաւոր դաս մը հաստատելով իբրեւ էական պայման կատարեալ կրթութիւն մը տալու նոր սերնդեան մէկ ընտրեալ մասին, ինչպէս է իւր նշանաբան։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՐԹԱԿԱՆ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔ ՖՐԱՆՍԱՅԻ

Ֆրանսայի «Նախնական Կրթութեան Վերակազմութեան Օրէնքն» հրատարակեցաւ։ Օգտակար կը համարինք գլխաւոր տրամադրութիւններն համառօտել աստ։

ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆՔ. Նախակրթութիւն կ'աւանդուի (1) Մայրական դպրոցներու և մանկական դասարաններու մէջ (ծաղկոցք) (2) Տարրական նախակրթարանաց մէջ. (3) Բարձրագոյն նախակրթարանաց մէջ. (4) Ձեռագործ արհեստից դպրոցներուն մէջ։ Նախակրթական հաստատութիւնք են հանրային, այսինքն կառավարութեան, նահանգաց կամ վարչային շրջանակաց ծախիւք հիմնուած, և մասնաւոր, այսինքն անհատից կամ մասնաւոր ընկերակցութեանց ծախիւք։

Ոչ ոք հանրային կամ մասնաւոր նախակրթարանի մը տնօրէն կամ դասապետ կրնայ լինիլ եթէ չէ Ֆրանսացի։ Բայց եթէ միւս պայմանները կը գոհացնեն, ի Ֆրանսա քաղաքային իրաւունքներ վայելող օտարազգիք Կրթական Պաշտօնատան արտօնութեամբ կրնան ուսուցանել մասնաւոր նախակրթարանաց մէջ։

Հանրային կամ մասնաւոր դպրոց մը չեն կրնար վարել անոնք որ դատապարտութիւն կրած են ոճրագործութեամբ, կամ հանրային բարոյականի հակառակ վարմունքով մը։

Մանչերու դպրոցներուն մէջ արք միայն դաս կու տան, և վարժուհիք կը դասախօսեն աղջկանց դպրոցներուն, մայրական դպրոցներուն, մանկական դասարաններուն եւ երկսեռ դպրոցներուն մէջ. Կանայք կրնան դասախօսել մանչերու դպրոցներուն մէջ, եթէ դպրոցի տնօրէնին ամուսինը, դուստրը կամ մայրն են։

Նախակրթարանի ուսուցիչ մը 18 տարեկանէ վար եւ վարժուհի մը 17 տարեկանէ վար չպիտի լինի։ 25 տարեկանէն վար ոչ ոք դպրոցի տնօրէն կրնայ լինել։

ԿՐԹԱԿԱՆ ՔՆՆԻՉՔ. Հանրային եւ մասնաւոր Նախակրթարանաց վրայ կը հսկեն. (1) Հանրային կրթութեան ընդհանուր քննիչք. (2) Ակադեմական տեսուչք. (3) Նախակրթական քննիչք. (4) Նահանգային խորհրդէն նշանակեալ անդամք. (5) Քաղաքապետք կամ թաղապետք. (6) Մայրական դպրոցներուն մէջ, վերտեսչուհիներէն զատ, ընդհանուր քննչուհիք, և (7) Գաւառական բժիշկք, առողջապահական տեսակէտով։

Մասնաւոր վարժարանաց մասին քննիչք կը նային բարոյականութեան, առողջապահութեան, և 1882ի օրինօք այդ հաստատութեանց վրայ դրուած պարտականութեանց գործադրման։ Մասնաւոր վարժարանաց ուսման ընթացքը կը քննեն ստուգելու համար միայն թէ բարոյականի, Սահմանադրութեան և օրինաց հակառակ չլինին։

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆԱՑ. Քաղաքային և գիւղային ամեն վարչական շրջանակ (քօմիւն) պէտք է ունենայ գոնէ մէկ հանրային նախակրթարան։ Շրջանակ մը եթէ փոքր է, կրնայ յայլ մասին միանալ ուրիշ մէկ երկու շրջանակի հետ։ Երբ շրջանակը, կամ շրջանակներու միութիւնն, ունի 500 կամ աւելի բնակիչ, պէտք է որ գոնէ մէկ հատ ալ աղջկանց դպրոց ունենայ։ Նահանգին կրթական խորհուրդը, քաղաքային խորհրդոց կարծիքն առնելէ յետոյ, կ'որոշէ մէն մի շրջանակի նախակրթարանաց թիւը, տեղը, տեսակը, նաև ուսուցչաց թիւն։ Իւր որոշմունք ենթակայ են Հանրային Կրթութեան Նախարարին հաւանութեան։

Ամեն շրջանակ պարտի հոգալ հանրային տարրական նախակրթարանի մը հաստատման ծախքը, նաև հայթայթել բնակարան դպրոցին ուսուցչաց, դպրոցական շէնքերն ու կահ կարասիքը պահել պատշաճ վիճակի մէջ, ևն։

ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ. Հանրային վարժարանաց ուսման չափն ու մեթոտը կ'որոշէ ընդհանրապէս Կառավարութիւնը (Կրթական Նախարարութեան բարձրագոյն խորհուրդն), ինչպէս 1882ի օրինօք։ Մէն մի նահանգի մէջ, նահանգային խորհուրդը կը սահմանէ այլ և այլ տեսակ դպրոցներու մանկավարժական կազմութիւնն, ըստ կառավարական յայտագրին ուսմանց։

Ամեն կարգի հանրային վարժարանաց մէջ, ուսուցչական մարմինն աշխարհական անձերէ միայն կը բաղկանայ։

Եկեղեցական կարգէն ո՛չ մէկ նոր ուսուցիչ կամ վարժուհի պիտի անուանի այսուհետեւ այն նահանգաց մէջ ուր չորս տարիէ հետէ կայ Վարժապետանոց մը ուսուցչաց կամ վարժուհեաց։ Մանչերու դպրոցներու մէջ, արդի կրօնաւոր ուսուցչաց տեղ աշխարհական ուսուցիչներու անուանման գործը պիտի աւարտի մինչեւ 5 տարի։

Եթէ ներկայ օրէնքին հրատարակումէն առաջ այս կամ այն գաւառի մէջ կրօնաւորներու վարած դպրոցներուն կտակներ կամ նուէրներ եղած են, և եթէ կտակարարք կամ նուիրատուք չեն հաճիր աշխարհականացման, այս նկատմամբ ծագելիք ամեն բողոքներ կառավարութեան պէտք է ներկայացուին մինչեւ երկու տարի, յետ որոյ անընդունելի պիտի լինին։

Ոչ ոք հանրային դպրոցի մը մէջ ուսուցչական պաշտօնի մը կրնայ կոչուիլ եթէ այդ պաշտաման պահանջած կարողութեան վկայագիրը չունի, ըստ արդի օրինաց և ըստ համալսարանական կանոնադրութեանց։

Ուսուցիչք և վարժուհիք երկու կարգի բաժնուած են, Թերավարժք և պաշտօնաւորք։ Ո՛չ ոք պաշտօնաւոր կամ կատարեալ ուսուցիչ կրնայ անուանիլ եթէ գոնէ երկու տարի վարժութիւն չէ ըրած հանրային կամ մասնաւոր դպրոցի մը մէջ, եթէ մանկավարժական ձեռնհասութեան վկայագիր չէ ստացած, և եթէ նահանգային խորհրդոյ կողմէ չէ կարգուած ուսուցչական պաշտաման ընդունելի անձանց ցուցակին մէջ։

Վարժապետանոցի մէջ անցած ժամանակն ուսուցչական վարժութեան պայմանաժամուն կը հաշուի ուսուցչաց համար 18 տարեկանէն և ուսուցչուհեաց համար 17 տարեկանէն։

Քանի մը դասարաններ ունեցող վարժարանաց ուսուցիչք և վարժուհիք կ'ունենան օգնականներ, որք կամ թերավարժ կամ պաշտօնաւոր ուսուցիչ են։ Բարձրագոյն Նախակրթարանաց մէջ այս օգնականք 21 տարեկանէ վար չպիտի լինին և վկայագիր պիտի ունենան։ «Դասատու» տիտղոսը կը կրեն եթէ Վարժապետանոցէ մը դասատուական վկայագիր ստացած են։

Հանրային վարժարանաց ուսուցիչք և վարժուհիք չեն կրնար վաճառականական կամ արհեստական զբաղումներ ունենալ կամ վարչային պաշտօններ վարել։ Կրօնային գործոց մէջ ձրի կամ թոշակաւոր պաշտօն չեն կրնար վարել։ Այս վերջին արգելք ի գործ պիտի դրուի ուսուցչաց թոշակներուն վերաբերեալ օրէնքին հրատարակումէն ետքը միայն։ Վարչային շրջանակի մը նախակրթարանին ուսուցիչը կրնայ նոյն շրջանակի քաղաքապետութեան քարտուղարի պաշտօն վարել, Նահանգային խորհրդոյ հաւանութեամբ։

ԱՆՈՒԱՆՈՒՄ ՈՒՍՈՒՑՉԱՄԱՐՄՆՈՑ. «Թերավարժ» ուսուցիչք և վարժուհիք կը պաշտօնավարեն ակադեմական տեսուչին մէկ յանձնագրով։ Նահանգային խորհուրդն, ակադեմական տեսչութեան դիմելով ուսուցչական պաշտօն խնդրող ամեն հետամտաց խնդիրքն ընդունելէ յետոյ, ամեն տարի ցուցակ մը կը շինէ այն ուսուցչաց և վարժուհեաց որք իբրեւ «պաշտօնաւոր» կրնան կոչուիլ դպրոց մը վարելու, կամ դասարան մ' իբրեւ օգնական։ Պաշտօնաւոր ուսուցիչները կ'անուանէ նահանգապետն, ընդ իշխանութեամբ Հանրային Կրթութեան Նախարարին և առաջարկութեամբ ակադեմական տեսչին։

Բարձրագոյն Նախակրթարանաց տնօրէնք, տնօրինուհիք և դասատուք կ'անուանին Հանրային Կրթութեան Նախարարէն, և պարտին ունենալ Վարժապետանոցի վկայագիր ուսուցչութեան։ Ձեռագործ արհեստից դպրոցներուն տնօրէնք ու տնօրինուհիք եւս կ'անուանին Նախարարէն։

ՊԱՏԻԺ ԵՒ ՎԱՐՁ. Հանրային նախակրթարանաց ուսուցչական մարմնոյն համար սահմանուած պատիժք սապէս կը դասակարգին. (Ա.) Յանդիմանութիւն. (Բ.) Պարսաւ. (Գ.) Պաշտօնանկութիւն. (Դ.) Ուսուցչական պաշտօնէ արգելում մինչեւ հինգ տարի. (Ե.) Բացարձակ արգելում ուսուցչութենէ։

—)(82)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԵՐՆ

ՔՍԱՆ ՀԱԶԱՐ ՓԱՐՍԱԽ ԾՈՎԵՐՈՒՆ ՏԱԿ

ՊՍԱԿԵԱԼ Ի ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԷՆ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԳԼՈՒԽ Թ.

ԱՆՀԵՏԱՑԵԱԼ ԵՐԿԻՐ ՄԸ

Արդեօք բնական երեւո՞յթ մ'էր, տակաւին ոչ-ծանօթ աշխարհի գիտնոց։ Կամ թէ, — որովհետեւ այս խորհրդածութիւն ալ անցաւ մտքէս, — մարդկային ձե՞ռք կար այդ բոցավառման մէջ։ Արդեօք այս խորքերուն մէջ Նեմօ նաւապետին ընկերա՞ց կամ բարեկամա՞ց պիտի հանդիպէի, որք անոր պէս այս տարօրէն կենօք կ'ապրէին, եւ որոց այց տալ կ'ուզէր։ Արդեօք տարագրելոց գաղո՞թ մը պիտի գտնէի, որք երկրի թշուառութիւններէն զզուելով անկախութիւն փնտռած ու գտած էին Ովկիանի խորոց մէջ։ Այս ամեն յիմարական եւ անհնարելի գաղափարք կը պաշարէին զիս, եւ այս մտային տրամադրութեան մէջ, որ անդադար կը գրգռուէր աչացս առջեւէն անցնող հրաշալեօք, չպիտի զարմանայի եթէ այդ ծովուն տակ հանդիպէի այն ընդծովեայ քաղաքաց միոյն, զոր կ'երազէր Նեմօ նաւապետ։

Մեր ուղին եւս քան զեւս կը լուսաւորուէր։ Ի սկզբան աղօտ լոյսն՝ հետզհետէ ճերմկնալով կը ճառագայթէր լեռան մը գագաթէն որ ութ հարիւր ոտնաչափ բարձրութիւն ունէր։ Բայց իմ տեսածս պարզ ցոլ մ'էր, որ ջրոյ խաւերուն բիւրեղակերպ թափանցկութեամբ կ'աճէր ու կը մեծնար։ Այդ անբացատրելի լուսոյն աղբիւրը կամ վառարանը լերան [illegible] գագաթը գրաւած էր։

Նեմօ նաւապետն՝ առանց բնաւ վարանելու՝ յառաջ կ'երթար Ատլանտեանի յատակին [illegible] մէջէն։ Ծանօթ էր այդ մութ ճամբան. անշուշտ յաճախ պտըտած էր անոր մէջ, և չէր կրնար մոլորիլ։ Անսասան վստահութեամբ կը հետեւէի նմա։ Ծովու ոգիներէն մին կը թուէր ինձ. և երբոր կը քալէր առջեւէս, կ'սքանչանայի նորա յաղթ հասակին վրայ, որ սեւաթոյր կը պատկերանար հորիզոնին լուսաւէտ երեսին վրայ։

Կէս գիշերը մէկ ժամ անցած էր, լերան առաջին զառիվերներուն առջև հասած էինք։ Բայց վերելակելու համար հարկ եղաւ ընդարձակ թաւուտի մը դժուարակոխ շաւիղներուն մէջ մտնել։

Այո՛, թաւուտ մ'անտերեւ, չոր եւ մեռեալ ծառոց, որք ջուրերուն մէջ երկար մնալով հանքային նման գոյն եւ կարծրութիւն ստացած էին, եւ որոց մէջ աստ անդ կը տեսնուէին յաղթաբերձ սոճիներ։ Կարծես թէ կանգուն ածուխներու հանք մ'էր, արմատները գետնին կառչած, եւ ճիւղերը՝ սեւ թղթոյ բարակ կտրատածներու նման՝ յստակապէս կը նկատուէին ջրոց ձեղունին վրայ։ Շաւիղները լի էին ջրիմուռներով ու ծովաղեղներով, որոց միջեւ կը զեռային մանր ոստրէապատեանք։ Կ'երթայի մագլելով ժայռերը, ցատկելով պառկած ծառաբունոց վրայէն, խզտելով ծովու պաղեղներն, որք կ'օրրէին մէկ ծառէն միւսը, շրթեցնելով ձուկերն, որք ոստէ յոստ կը թռչէին։ Հետաքրքրութենէս յափշտակեալ, ոչ եւս կ'զգայի յոգնութիւն։ Անդադար կը հետեւէի առաջնորդիս, որ չէր գիտեր յոգնիլ։

Ինչ անհուն տեսարան։ Անհնար է նկարագրել այն անտառաց և ժայռից պատկերն այն լոյծ միջավայրին մէջ, նոցա նսեմատարր և վայրագ ներքնակողմը, նոցա կարմրերանգ մակերեւոյթն այն լուսաւորութեան տակ, որ կը կրկնապատկէր ջուրերուն ցոլացիկ զօրութիւնը։ Ժայռեր կը մագլէինք, որք [illegible] նման ստուար հատորներով վար կը գլորուէին խուլ որոտմամբ։ Աջ ու ձախ խաւարամած ներքնուղիներ կը բացուէին անտեսանելի խորութեամբ։ Տեղ տեղ ալ ընդարձակ բացատներ կը ներկայանային, իբր մարդկային ձեռամբ բացուած, և կը հարցնէի ես ինձ թէ արդեօք այս ընդծովեայ գաւառաց բնակիչ մը չպիտի՞ երեւնար ինձ յանկարծ։

Բայց Նեմօ նաւապետ կը վերելակէր միշտ։ Ես ալ չէի ուզեր ետ մնալ։ Ուստի քաջաբար կը հետեւէի նմա։ Գաւազանս օգտակարապէս կ'օգնէր ինձ։ Սխալ քայլափոխ մը կրնար վտանգաւոր լինիլ այն անդնդախոր վիհերուն կուշտին վրայ փորուած նեղ շաւիղներուն մէջ. բայց ես անոնց վրայ կը քալէի՝ առանց արբեցական խելայեղութեան մ'զգալու։ Մերթ խրամատ մը վրայէ կը ցատկէի, որոյ խորութիւնը կրնար զիս մինչեւ երկրի սառնակոյտերն ընկրկել. մերթ ալ մէկ անդունդէն միւսը ձգուած ծառաբունի վրայէ կ'անցնէի՝ առանց ոտքիս տակը նայելու, որովհետեւ աչքերս այն տեղւոյն վայրենի տեսարանաց վրայ հիանալու միայն զբաղած էին։ Անդ՝ ա- [illegible]

[illegible] մէջ [illegible] երեւցող բաներու, որք [illegible] են, անմոռանալի են։

Երազած չեմ, այլ տեսած ու զգացած եմ։

Նեմօ նաւապետն մեկնելէ երկու ժամ յետոյ անցած էինք ծառաց գիծն, եւ մեր գլխէն հարիւր ոտք վեր [illegible] լերան [illegible] [illegible]

այս յօդուածք, որոց համար երկրորդ պատեան մը ձեւացուցած կը թուէին ընդծովեայ որմաքարք։ Ո՞ւր գտեր էր բնութիւնը դոցա անհողական կենաց գաղտնիքն, եւ ո՛րչափ դարերէ ի վեր կ'ապրէին դոքա այսպէս ովկիանի վերջին խաւերուն մէջ։

Բայց չէի կրնար կանգ առնել։ Նեմօ նաւապետ, ընտանեցեալ այդ զարհուրելի կենդանեաց հետ, չէր զբաղեր անոնցմէ։ Առաջին սարահարթի մը վրայ հասած էինք, ուր այլ անակնկալ տեսարանք կ'սպասէին ինձ։ Անդ կը նկարուէին գեղանկար աւերակներ, որոց մէջ [illegible]

(Շարունակելի)

Ցանդիմանութիւնը կ'արտասանէ ակադեմական տեսուչը: Պարսաւը կ'արտասանէ նմանապէս ակադեմական տեսուչը, բայց յետ պատճառաբանեալ տեղեկագրոյ Նահանգային խորհրդոյ: Պարսաւը կը հրատարակուի [illegible] Գործոց Պաշտօնական Թերթին մէջ: Պաշտօնանկութիւն կը վճռէ Նահանգապետն, առաջարկութեամբ ակադեմական տեսչին, յետ պատճառաբանեալ տեղեկագրոյ Նահանգային խորհրդոյ: Ի դէպս պաշտօնանկութեան, ամբաստանեալ պաշտօնեայն իրաւունք ունի Նահանգային խորհրդոյ ներկայանալ, յետ կանխաւ ստանալոյ իրեն դէմ ուղղեալ ամբաստանութեան վերաբերող պաշտօնագիրն: Ուսուցիչը Նահանգապետին վճռագրին դէմ կրնայ բողոքել առ Նախարարն մինչեւ 20 օր, և նոյն միջոցին շարունակել իւր պաշտօն: Բարձրագոյն նախակրթարանաց և արհեստական վարժարանաց տնօրէնք ու տնօրինուհիք տեղէ մը ուրիշ տեղ կը փոխադրուին կամ պաշտօնանկ կը լինին Կրթական Նախարարին տնօրինութեամբ, ակադեմական տեսչին առաջարկութեամբ և Նահանգային խորհրդոյ պատճառաբանեալ տեղեկագրով: Ժամանակաւոր կամ բացարձակ արգելում կ'արտասանէ Նահանգային խորհուրդն, ի դատ կոչելով ամբաստանեալ ուսուցիչն անձամբ, որ իրեն դէմ ուղղեալ ամբաստանութեան վերաբերող պաշտօնագրաց պատճէններն ստանալով, կրնայ փաստաբան մը բերել հետը: Արգիլեալ պաշտօնեայն իրաւունք ունի Նահանգային խորհրդոյ վճռոյն դէմ բողոք բառնալ մինչեւ 20 օր առ բարձրագոյն խորհուրդն հանրային կրթութեան, նոյն միջոցին շարունակելով իւր պաշտօն:

Ուսուցչաց մասին բովանդակ դատավարութեան եղանակն յատուկ կանոնագրութեամբ մը պիտի սահմանուի:

Մանր և ստիպողական պարագայից մէջ, ակադեմական տեսուչը կարող է, եթէ հարկաւոր դատէ դպրոցին շահուն համար՝ առժամապէս և անմիջապէս պաշտօնէ դադրեցնել ուսուցիչ մը, գործը Նահանգային խորհրդոյ առաջիկայ նստին ներկայացնելու պայմանաւ: Բայց այս առժամանեայ արգելման միջոցին ամբաստանեալը չի զրկուիր թոշակէն:

Պաշտօնեայք հանրային կրթութեան կրնան վարձատրութիւններ ստանալ՝ պատուաւոր յիշատակութեամբք, աբոյրէ չքանշաններով և արծաթեայ չքանշաններով: Հանգստեան թոշակաւ գործէ քաշուած ուսուցիչը կրնան պատուակալ ուսուցիչ անուանիլ: Այս մասին կանոնագրութիւններ պիտի հրատարակուին:

——

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ. Մասնաւոր նախակրթարանաց տնօրէնք և տնօրինուհիք կատարելապէս ազատ են ընտրելու իրենց մեթոտներ, ուսմանց յայտագրեր ու դասագիրքեր, ի բաց առեալ հանրային կրթութեան բարձրագոյն խորհրդոյն արգիլած գիրքերը: —Մասնաւոր դպրոց մը չի կրնար «բարձրագոյն նախակրթարան» անունն առնուլ, եթէ տնօրէնը կամ տնօրինուհին առ այս հարկ եղած վկայագրերը չունի: Ոչ մէկ մասնաւոր դպրոց՝ եթէ Նահանգային խորհրդոյ կողմէ յատուկ արտօնութիւն չէ տրուած՝ կարող է միանգամայն երկու սեռէ աշակերտներ ընդունիլ, ցորչափ նոյն տեղը կայ հանրային կամ մասնաւոր դպրոց մը աղջկանց: Ոչ մէկ մասնաւոր դպրոց կրնայ վեց տարեկանէ վար տղայ ընդունիլ, եթէ նոյն տեղը կայ մայրական դպրոց մը կամ մանկական դասարան մը. ուրիշ բան է եթէ մասնաւոր դպրոցն ինք եւս ունենայ այսպիսի յատուկ ճիւղ մը:

Ուսուցիչն որ մասնաւոր դպրոց մը կ'ուզէ բանալ, պարտի նոյն շրջանակի Թաղապետին խնաց տալ յայտարարութեամբ մը, որ Թաղապետական պաշտօնարանին դուռը կը փակցուի 1 ամիս: Եթէ Թաղապետը մասնաւոր դպրոցին վայրն անպատշաճ դատէ առողջական կամ բարոյական պատճառներով, մինչեւ 8 օր կը յայտարարէ թէ թոյլ չի կրնար տալ: Մասնաւոր վարժարանի տնօրէնք պարտին նոյն յայտարարութիւններն ընել, երբ դպրոցին տեղը փոխէ, կամ երբ գիշերօթիկ աշակերտ ընդունի:

Մասնաւոր դպրոց բանալ ուզող ուսուցիչն այս խնդրով յայտարարութիւններ կը ղրկէ նաեւ ակադեմական տեսչին և կառավարական ընդհանուր դատախազին, հաղորդելով իւր վկայագրեր, և իւր կենսագրութեան վրայ ամեն տեղեկութիւններ, եթէ ընկերակցութեան մը կը պատկանի՝ նոյն ընկերակցութեան կանոնագրին մէկ պատճէնն, և բանալ ուզած դպրոցին գիրքը ցուցնող յատակագիծն, ևլն: Տեսուչը կրնայ արգիլել այս դպրոցին բացումը, ինքնիրմէ կամ ընդհ. դատախազին բողոքին վրայ, հանրային բարոյականի կամ առողջապահական տեսակէտով: Արգելք կրնայ դրուիլ նաեւ ի շահ հանրային բարեկարգութեան, եթէ պաշտօնանկ ուսուցիչ մը ուզէ մասնաւոր դպրոց բանալ նոյն շրջանակին մէջ:

Երբ տեղէ մը արգելք չի ծանուցուիր, մասնաւոր դպրոցը կը բացուի յետ մէկ ամսոյ պայմանաժամուն: Իսկ երբ արգելք ծանուցուի, մասնաւոր դպրոց բանալ ուզող անձն և արգելք դնող իշխանութիւնը կը դատուին Նահանգային խորհրդոյ առջեւ, որոյ վճռոյն դէմ վճռաբեկութիւն կարելի է պահանջել:

Բանտարկութիւն և տուգանք սահմանուած են ի պատիժ անոնց որք մասնաւոր դպրոց բանան հակառակ այս կանոնաց:

Մասնաւոր վարժարանի տնօրէն մը, ակադեմական տեսչին բողոքով, կրնայ ի դատ կոչուիլ Նահանգային խորհրդոյն առջեւ, իւր պաշտօնան մէջ ծանր յանցանաց կամ անբարոյականութեան համար, և պարսաւուիլ կամ արգիլուիլ բաստ պարագային, վճռաբեկութիւն պահանջելու իրաւամբ:

——

Ֆրանսայի Կրթական Նոր Օրէնքն ունի ուրիշ գլուխ մ'ալ, որ կը սահմանէ Նահանգաց «Կրթական Խորհուրդներուն կազմութիւնն ու պարտականութիւնները»: Անոնց պաշտօնն է՝ ընդհ. նախագահութեամբ Նահանգապետին՝ հսկել Նահանգին դպրոցներուն վրայ, թերութիւնները նշանակել, բարւոքումներ առաջարկել, ևլն: Ամէն թաղային կամ գիւղային շրջանակներ ունին իւր տեղային «Կրթական Յանձնախումբը»: Ֆրանսայի [illegible] դպրոցք ընդհանրապէս եկեղեցային մարմնոց վարած դպրոցներն են, ուր կը ղրկեն իրենց տղայք ամեն ծնողք որք քիչ շատ կրօնային կրթութիւն տալ կը փափաքին իրենց զաւակաց: Նոր Օրէնքին մէկ յաւելուածական տրամադրութեամբ, մինչեւ տասը տարի ուսուցչութեան պարապիլ յանձն առնող երիտասարդաց վերջ պիտի մնայ զինուորական ծառայութենէ, բայց պայմանաւ որ հանրային վարժարանաց մէջ ուսուցանեն: Նոր Օրէնքն, ի մի բան, հանրային կրթութիւնը կաթոլիկ կղերին ազդեցութենէն ազատել կը միտի, հաստատելով իրօք անկրօն կրթութիւն մը, թէեւ ուրիշ նկատմամբ կրթական կարեւոր յառաջդիմութիւն մը կը հաստատէ այս Օրէնք:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԱՆԱՅ ԵՒ ՄՇՈՅ ՎԻՃԱԿՆԵՐԸ

Ըստ տնօրինութեան Ամեն. Ս. Պատրիարքի Հօր և Ազգ. Կեդր. Վարչութեան, Մշոյ առաջնորդ Գեր. Գրիգորիս Եպիսկոպոս Ալէաթճեան Վան պիտի ղրկուի Պատրիարքական Փոխանորդի պաշտօնով, և Վանայ այժմեան տեղապահ Արժ. Յովհաննէս վարդապետ Մաժակունի Մուշ պիտի ղրկուի իբր Առաջնորդական Տեղապահ:

Կ'իմանամք թէ այս մասին պէտք եղած հրահանգներն Ազգ. Պատրիարքարանէն հեռագրաւ ուղղուած են արդէն ի Վան և ի Մուշ:

ԱՐԳԻԼԵԱԼ ԴԱՍԱԳՐԵԱՆՔ

Կրթական նախարարութեան կողմէ մեզ ղրկուած է նոր պաշտօնագիր մը որ կը ծանուցանէ թէ ոչ-մահմետական վարժարանաց տնօրէնք պարտին իբր դասագիրք գործածել այն գիրքերը միայն որոց տպագրութիւնն արտօնեալ է, ըստ որում առանց արտօնութեան տպագրեալ և վնասակար պարբերութիւններ պարունակող գրեանց գործածութենէն կը վնասին աշակերտք, մանաւանդ աղքատներն: Պաշտօնագիրը կը յաւելու թէ այդ կարգի վարժարանաց տնօրէնք ի հարկին պարտին նախ և առաջ Կրթական Նախարարութեան ներկայացնել և արտօնութիւն խնդրել այն գրեանց համար զորս կ'ուզեն գործածել եւ որք առանց արտօնութեան տպագրուած են արդէն:

——

Ինչպէս որ կ'երեւի մեր այս աւուր Պաշտօնաբաշխութեանց ցուցակէն, գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ, կայս. կառավարութիւնն հաճած է երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշանով պատուել Սպարթալեան Վահմ. Յովհաննէս էֆէնտին, գնահատելով նորա մատուցած ծառայութիւններն առ երկիրն և առ ազգն:

——

ՎՐԻՊԱԿ.—Շաբաթ օրը Տր. Դասապարեան էֆէնտիի ամուսնութիւնը ծանուցանելով, սխալմամբ Տիկին Ազատնի գրած էինք Տր. Դասապարեանի նորապսակ ամուսնոյն անունը փոխանակ Տիկին Մաքրուհիի:

——

Հրատարակեցան ՃԱՇԱԿ ՈՍԿԵՂԷՆ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆ գրքոյս հանդէսի և ՀՆՉԱԿ [illegible] հոկտեմբերի ամսաթիւերն:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆՔ Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏՆ

Ուրբաթ աւուր Սելամլըգի հանդիսին, որոյ վրայ մաս մը տեղեկութիւններ հաղորդեցինք նախորդ թուով, ներկայ էին նաեւ, բացի սերպիական դեսպանէն ու ճարոնական պատուիրակութենէն, Փրանսական դեսպանն ու Մոնդեպելլօ կոմսուհին, Պ. Նրէքոֆ, Պուլկարական գործակատարի փոխանորդ Պ. Նէնովիչ, դեսպանատանց ոմանց թարգմանք և բազմաթիւ օտարազգի այցելուք:

Յաւարտ զօրահանդիսին որ կատարուեցաւ Սելամլըգէն յետոյ, սերպիական դեսպան Պ. Գրուիչ՝ ընկերակցութեամբ դեսպանատան թարգման Թեքլեան էֆէնտիի՝ կայս. պալատ երթալով պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու որում մատոյց իւր հրաժեշտի գիրն: (Յայտնի է թէ Պ. Գրուիչ Լոնտոնի դեսպան անուանուած լինելով, կը պատրաստուի մեկնիլ մայրաքաղաքէս): Այս ունկնդրութեան ներկայ էին արարողապետ Մունիր փաշա և Թեքլեան էֆէնտի: Վեհ. Սուլթանն յոյժ սիրալիր ընդունելութիւն մ'ըրաւ սերպիական դեսպանին և այս առթիւ ծանոյց նմա թէ առաջին աստիճանի Շեֆգաթ պատուանշան կ'ընծայէր առ Տիկին Գրուիչ:

⁂

Յետոյ, Ն. Կ. Վեհափառութեան ներկայանալու պատիւն ունեցան նաեւ ճարոնական պատուիրակութեան անդամք, Բուրոտա կոմսն՝ Ներքին խորհրդական Ճարոնի Կայսեր և Պ. Պ. Իձբաւա, Իչլէն և Մայէտա: Վեհ. Սուլթանը մեծ հետաքրքրութեամբ տեղեկութիւններ հարցուց առ. Բուրոտա կոմսն, Ճարոնի անձանց ու գործոց նկատմամբ և հաճութեամբ ունկնդրեց նորա հաղորդած մանրամասնութեանց: Յաւարտ ունկնդրութեան, Ն. Վեհափառութիւն առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհեց կոմսին և նոյն պատուանշանի այլ և այլ աստիճանները պատուիրակութեան միւս անդամոց:

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Իզմիրի երեւելիներէն Սպարթալեան Վահմ. Յովհաննէս էֆէնտիի:

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ Ատանայի երկաթուղեաց գլխաւոր արտօնատիրոջ և այլեւայլ կարգի պատուանշանք նոյն երկաթուղւոյ ընկերութեան փարչական ժողովոյ նախագահին և անդամոց:

Երրորդ կարգի Օսմանիէ տրուեցաւ Ատրնէի Մէքթուպճի Ֆէհմի էֆէնտիի:

——

Վեհ. Սուլթանն Իմթիազ պատուանշանի արծաթ չքադրամը նուիրեց Սէ[illegible] լրագրոյ խմբագրապետ Սալահի պէյի:

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Պուլկարիոյ օտար հիւպատոսք իրենց կառավարութեանց հրամանին համաձայն ծանուցած են Խնամակալութեան թէ խաղաղութիւնը վրդովող ո՛ և է դէպք ծանր հետեւանքներ պիտի ունենայ Պուլկարիոյ համար:

——

Սօֆիայի մէտրապոլիտ Տ. Կլէմէնս կարեւոր բանախօսութիւն մ'ընելով Սապրանիէյի վերջին նստին մէջ, խստիւ պարսաւեր է Խնամակալութեան ընթացքը:

——

Պուլկարական արտասովոր պատուիրակ Պ. Նըքըոֆ շաբաթ օր Բ. Դուռն երթալով վերջին տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Մեծ-Եպարքոսին և Արտաքին գործոց նախարարին հետ և այսօր կը մեկնի մայրաքաղաքէս ի Սոֆիա:

——

Ազգ. Պալսէն կը գրեն թէ քանի մ'օր առաջ Մուսթաֆա-փաշայէն անդ հասեր է Շօլէ կոմսը մայրաքաղաքս գալու համար ուստից Օտեսա պիտի ուղեւորի: Այս անձ որ Փարիզէն կուգայ, Սոֆիայէն անցեր է ուր Քաուլպարս զօրավարը կարեւոր տեղեկագիր մը յանձներ է նմա Ռուսիոյ կայսեր մատուցանելու համար:

Միւս կողմէ կը ծանուցուի թէ վերջերս Ռուսճուք վերադարձեր է Կիրկինոֆ անուն սպայ մը որ մաս ունեցած լինելով Աղեքսանդր իշխանին դէմ լարուած դաւադրութեան մէջ, Ռուսիա փախած էր: Պ. Կիրկինոֆ կը պատմէ եղեր թէ Ցարն ունկնդրութիւն մը շնորհած լինելով իրեն, դատն լաւ սաւ խօսեր է Պուլկարիոյ մէջ տեղի ունեցած դէպքերուն վրայ: Ն. Վեհափառութիւն ըսեր է թէ իւր համբերութեան չափն անցած լինելով, ինք որոշած է շուտով վերջ մը տալ այն անտանելի կացութեան զոր յառաջ բերած են օտար մեքենայութիւնք:

Պուլկար սպայն կը պատմէ եղեր նաեւ թէ չորս անգամ տեսակցեր է Պ. Կադքոֆի հետ որ ապահովեր է զինքը թէ Ռուսիա պատրաստ է, ի հարկին, ծայրայեղ միջոցներու դիմել «բանաւորութեան ճամբուն մէջ բերելու համար Պուլկարները:»

Յայտնի է թէ մինչեւ մէկ աստիճան կարելի է հաւատ ընծայել Պ. Կիրկինոֆի նման մարդկոց պատմածներուն:

——

Փիլիպպէէն կը գրեն թէ յանկարծ [illegible] լրագիրը դրաքննութեան բաժէն անցնելէ յետոյ միայն կը հրատարակուի: Ընդհակառակն կէս պաշտօնական Բալգար լրագիրը կատարեալ ազատութիւն կը վայելէ: պատճառն այն է որ ամեն ինչ վարդագոյն կը նկարագրէ այն եւ անընդհատ կը հարուածէ ընդդիմադիր կուսակցութիւնը: Այս վերջինք կը կարծեն թէ կարելի պիտի լինի ռուսական դրամին [illegible], եթէ Խնամակալութիւնն ինքնայօժար յանձնէ իշխանութեան ղեկը Տրակոն Ցանքոֆի:

Բարձր Մեծ-Եպարքոսն ուրբաթ օր Բերա, անգղ. դեսպանատունն երթալով այցելութիւն տուաւ առ. Սըր Ուիլլիըմ Հուայթ:

—Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ չորս հազար ղրուշ ամսաթոշակ յատկացուեցաւ Արտաքին գործոց նախարար Սայիտ փաշայի հօր Հիւսէյին փաշայի որ տէրութեան վաղեմի պաշտօնեայներէն է և Միրիմիրանի աստիճան ունի:

—Աֆրիկեան Տրիպոլսոյ զօրաբաժնին նախորդ հրամանատար Ֆերիդ Մէհմէտ Զէքի փաշա չորրորդ զօրաբանակի մէջ պաշտօնի մը կոչուեցաւ:

—Պարսկական ընդհ. հիւպատոսն և դեսպանատան առաջին Նախան Արբէկ միջօրէին հացկերոյթ մը տուին ի պատիւ Ոստիկանութեան Նախարար Քեամիլ պէյի:

—Այսօր մէկ մէկ ամսաթոշակ պիտի վճարուի կառավարական բոլոր պաշտօնէից:

—Սեբաստիոյ կուսակալ Սըրրի փաշա երեկ արձակուրդով մայրաքաղաքս ժամանեց:

—Քորֆուի օսմանեան Քոնսէլէր Բասգալ էֆէնտի տեղւոյն փոխ-հիւպատոս անուանուեցաւ:

—Կայս. հրամանաւ Ելմտական Նախարարութիւնն 100,000 ոսկւոյ փոխառութիւն մը կնքած է Ղալաթիոյ դրամատուաց հետ: Սոյն գումարն այսօր Ելմտական գանձուն պիտի յանձնուի:

—Իզմիրի Ֆրանսական հիւպատոսարանի առաջին թարգման Պ. Բոտայօք Եանինայի հիւպատոս անուանուած է: Հեռագիրը ծանոյց արդէն թէ Պ. Բոտայօքի յաջորդ նշանակուած է Կ. Պոլսոյ դեսպանատան թարգմաններէն Պ. Պեգրման:

—Գերմանացի զօրավար Քամբհօֆֆէնէր փաշա, որ արձակուրդով իւր երկիրը կը գտնուէր, մայրաքաղաքս վերադարձաւ:

—Անգղիական դեսպան Սըր Ուիլլիըմ Հուայթ, ընկերակցութեամբ առաջին թարգման Սըր Ալֆրէտ Սանտիսընի, նախընթաց օր փոխադարձ այցելութիւն տուաւ օսմ. բոլոր նախարարաց: Դեսպանն և առաջին թարգմանն իրենց պաշտօնական համազգեստները կը կրէին:

—Շաբաթ օրը ցաւալի դէպք մը տեղի ունեցաւ Առեւտրական Նախարարութեան պաշտօնատան մէջ.

Ֆրէնկեան Գրիգոր էֆ. շաբաթ օր Առեւտրական Նախարար Հագգը փաշայի քով կ'երթայ ի կարգադրութիւն իւր առեւտրական գործոց որք երկար ժամանակէ ի վեր առկախ մնացած էին Առեւտրական Նախարարին յարուցած դժուարութեանց պատճառաւ: Ն. Վսեմութիւն դարձեալ յետաձգելով Ֆրէնկեան էֆէնտիի գործոց կարգադրութիւնը, այս վերջինս սենեակէն դուրս կ'ելնէ չափազանց բարկացած և կաթուած մ'ունենալով բերնէն արիւն կը հոսի: Նախարարութեան պաշտօնեայք անմիջապէս յօգնութիւն կը դիմեն և բժիշկներ կը կանչեն Սպարապետի Դանէն որք նախնական դարմաններ կը տանին: Ֆրէնկեան էֆէնտի, ուրիշ բժշկաց աչալուրջ խնամոց շնորհիւ, այժմ ապաքինման ճամբուն մէջ է:

Կ'իմանամք թէ այս դէպքին վրայ Հագգը փաշա փութացած է կարգադրել Ֆրէնկեան էֆէնտիի գործոց մէկ մասը:

—Երէկ, միջօրէէն յետոյ, Բերայի ռուսական դեսպանատան մեծ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ պատուական նուագահանդէս մը: Օր. Պոլկովսքոյ վիոլոնի և Օր. Մուսին-Պուշկինի դաշնամուրի վրայ նուագեցին համբաւաւոր երաժիշտներու, մեծ մասամբ ռուսական, գեղեցկագոյն հատուածներ: Պոլսոյ ամեն ազգէ գլխաւոր [illegible] սերուցը ժամադիր եղած էին ռուսական դեսպանատան սրահն: Յաջողութիւնը կատարեալ եղաւ: Անընդհատ ծափահարութիւնները ցոյց տուին թէ երիտասարդ արուեստագէտներն ո՛րքան խորին տպաւորութիւն թողին ունկնդրաց վրայ:

Այս նուագահանդէսի կրկնուիլն յոյժ փափաքելի էր ամէն հանդիսականաց համար:

—Կայս. հրամանաւ վերջին անգամ ի զէն կոչուած Պրուսայի պահեստի զօրքերը կազմող չորս առժամեայ վաշտերն իրենց հայրենիքը ղրկուած են այնպիսի վիճակի մը մէջ որով կարելի լինի ի հարկին հաւաքել զանոնք: Այս նպատակաւ, անոնց հագուստներն ու զէնքերը պահուած են յատուկ տեղեր:

—Երկրորդ զօրաբանակի սպայակոյտի Միրլիվա Էօմէր Րիւշտի փաշա մայրաքաղաքս հրաւիրուած է և աստի Եէմէն պիտի ուղեւորի տեղական ինչ ինչ քննութիւններ կատարելու համար:

—Եգիպտական խնդրոյն վրայ այսօր բանակցութիւնք կ'սկսին Արտաքին գործոց նախարար Սայիտ փաշայի եւ անգլիական դեսպան Սըր Հուայթի միջեւ:

—Բ. Դուռը, նկատելով որ Առեւտրական և երկրագործական նախարարութեան, եւ մասնաւորաբար անտառաց և հանքաց վերաբերեալ գործերը տասն եւ չորս ամսէ ի վեր անկանոն կերպիւ կ'ընթանան ի վնաս կառավարութեան և նկատելով որ հարկ անհրաժեշտ է կարեւոր բարենորոգումներ ի գործ դնել նոյն Նախարարութեան կեդրոնին մէջ, յանձնարարած է Պետական Խորհրդոյ որ Առեւտրական Նախարարութեան ընթացիկ ուղղութիւնը դժէ և միանգամայն նորէն կանոնագիր մը խմբագրէ:

—Նէօլօգոս՝ յիշելով Ալասոնայի մէտրապոլտին նկատմամբ շրջած չարաշուք զրոյցները, կ'ըսէ թէ ի՛նչ որ ալ եղած լինի ծերունի եկեղեցականին վախճանն, յոյժ ցաւալի դէպք մ'է այս: Յոյն թերթը կը յայտարարէ թէ և ո՛չ իսկ կարելի եղած է գիտնալ թէ ի՛նչ միջոցներ ձեռք առնուած են ազատելու համար Օրթոտոքս Եկեղեցւոյ պաշտօնեայ մը աւազակաց ձեռքէն և թէ կղերական ձեռնհաս իշխանութիւնն ի՛նչ ձեռնարկներ ըրած է անոր ազատման համար պահանջուած փրկանքը վճարելու համար: Թէեւ կ'ըսուի թէ ոչինչ խնայուած է այս առթիւ, սակայն մէտրապոլտին երբ ամսէ հետէ աւազակաց մէջ գտնուիլն իսկ ենթադրել կուտայ թէ քիչ մը ուշ շարժած են: Գալով պահանջուած փրկանաց, Նէօլօգոս այն կարծիքէն է թէ անմիջապէս հարկ էր վճարել զայն, մինչեւ իսկ հանգանակութեան ձեռնարկելով ազատելու համար ծերունի մէտրապոլիտ մը որ իւր կեանքը մաշեցուցած է Եկեղեցւոյ ծառայութեան մէջ, վասնզի անհաճոյ տպաւորութիւն մը կ'ընէ բերնէ բերան շրջած սա խօսքը թէ յիշեալ եկեղեցականն իւր հօտը վերադարձած պիտի լինէր այժմ, եթէ աւելի հարուստ լինէր: Ի վերջոյ յոյն թերթը կ'ըսէ որ եթէ գաւառական իշխանութիւնք ճշդիւ գործադրած լինէին կեդրոնէն տրուած հրահանգներն ի մասին հանրային ապահովութեան, այսպիսի ցաւալի դէպքեր պատահած չէին լինէր, որոց առաջքը կարելի էր սակայն առնուլ հեծեալ ոստիկանաց և անտառապահներու խումբեր կազմակերպելով:

—Սինոպի ռուսական փոխ-հիւպատոսի թարգման Եանքօ էֆէնտի հոկտ. 22ի չորեքշաբթի օրը ժամը 9ին միջոցներն ինքզինքն սպանած է հիւպատոսարանին մէջ: Այս անձնասպանութեան պատճառն յայտնի չէ, սակայն գրպանէն ելած կտակագիր մը Պէյլէրպէյի մէջ թաղուելու փափաքը կը յայտնէ:

—Դարասիի Կրթական տնօրէն Հիքմէթ պէյ, որ Միլքիյէ վարժարանին նախկին մասնի տնօրէն անուանուած էր, հրաժարելով այդ պաշտօնէն դարձեալ Դարասի ուղեւորեցաւ:

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԲԵՐԱՅԻ

Կ. Պոլսոյ համար ֆրանսական թատերական խումբ մը պակասն այս տարի լրացուած է լիովին և Պ. Մոնտաի և Բլօտիւնի կրկին խումբերն երկու երեք շաբաթէ ի վեր խիստ գեղեցիկ ներկայացումներ կուտան Նորաշէն Թատրոնին և Պըթի-Շանի Թաղապետական Թատերասրահին մէջ:

«Արեւելք»ի ընթերցողներն անշուշտ հաճութեամբ պիտի կարդան, մանաւանդ մեր ազգային սեփականութիւնն եղող Թատրոնին նկատմամբ, հետզհետէ ներկայացուած նորանոր խաղերու նկարագրերն զորս մերթ ընդ մերթ պիտի հրատարակենք:

Շաբաթ գիշերուան ներկայացումը կը բաղկանար անուանի հեղինակ Իօժէն Մանիւէլի մէկ արարուածով ոտանաւոր տրամախաղէն, «Գործաւորք» անունով, և Տոնիզէթթիի «La fille du Régiment» սքանչելի օբերային երկու արարուածով: Առաջին մասին համար, բաւ է ըսել թէ թատերախաղը գրուած է Փարիզի Ֆրանսական Թատրոնին համար: Խաղին բարձր բարոյականին, ոտանաւորներու ներդաշնակութեան վրայ կատարեալ գաղափար մ'ունենալու համար պէտք է երթալ տեսնել զայն, իսկ զայն ներկայացնող չորս դերասանաց, Պրց. Լասալի, Տիւրիէի և Տիկնայց Տըլաֆօսի ու Տիւրիէի մասին կը կարծենք բաւական արդարութեամբ խօսած լինել երբ ըսենք թէ կարող են պատիւ բերել ամեն թատերաբեմի:

Բոլորովին նոյնը չենք կարող ըսել երկրորդ խաղին նկատմամբ, ուր բացի մէկ երկու գլխաւոր դերերէ միացեալ բաղադրութիւնն լաւ պատրաստուած չէր: Խմբերգները պահանջուած միութիւնն եւ զօրութիւնը չունէին զինուորական երգերու համար, նոյն պակասութիւնը նշմարեցինք նաեւ «Մարիէ»ի դերին մէջ: Զօրագունդի մը մէջ մեծցած աղջկան մը քիչ մ'աւելի կորով հարկ է. նոյն իսկ «Սիւլպիս» կը թերանայ այս մասին. Երկրորդ արարուածին մէջ երգի դասն, յոյժ ճարտարութեամբ և ծիծաղաշարժ տեսարան մը կ'ընծայէ որ լաւ տպաւորութիւն կը թողու. սակայն անգամ մ'եւս Սիւլպիսի ընդմիջումներն փափաքուածին չափ յարմարագէտ չէին կատարուեր: Այսուհանդերձ պէտք է խոստովանիլ որ գոհացուցիչ սկզբնաւորութիւն մ'եղաւ այս խաղ Պրց. Լէժոնէյի և Լամիւսի համար, իսկ կատարեալ յաջողութիւն մը Տիկին Պառէլլի համար որ երկու խաղերու մէջ ալ առաջնակարգ դերեր ստանձնած էր:

Թերեւս շատեր չափազանց պահանջող գտնեն զմեզ այս դիտողութեանց համար, սակայն նոյն իսկ մեր այս դիտողութիւնք թող հաւաստի ընեն զիրենք թէ Պ. Մոնտանի մէկ ներկայացուցած նոր խումբը կարի գոհացուցիչ է. և թէ նոյն իսկ զայն աւելի կատարելագործեալ տեսնելու փափաքն է որ փոքր պակասութեանց վրայ ծանրանալ կուտայ մեզ:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

ՔԱԼՆՈՔԻ ԿՈՄՍԻՆ ՃԱՌԸ

Պուտա-Բէշդա, 13 Նոյմ.

Այսօր, Հունգարական Պատուիրակութեան արտաքին գործոց Յանձնաժողովին մէջ, նախարարապետ Քալնոքի կոմսն արտասանեց բանախօսութիւն մը, որ [illegible] ամփոփուի.

«Կառավարութիւնը պէտք չէ որ իւր քաղաքական ընթացքին մէջ հետեւի արդի զգացումներուն.—Քաուլպարս զօրավարի պաշտօնն անցողական հանգամանք մ'ունի, որ հետեւաբար խորին հետքեր չպիտի թողու.—Այս պաշտօն առաւելապէս նպաստեց Եւրոպիոյ հանրային կարծիքը նպաստաւոր ընելու Պուլկարաց նկատմամբ.—Աւստրիա [illegible] կը պահանջէ որ Դաշնագիրք և Պուլկարիոյ ինքնօրինութիւնը յարգուին.—Պէտք է պատրաստ լինել յաղթելու մեծամեծ դժուարութեանց եւ երկար ու դժուարին գործ մը կատարելու.—Պէտք է պուլկարական գործոց հետեւիլ յարատեւ ուշադրութեամբ, սակայն համբերութեամբ ու խոհեմութեամբ.—Զայս ընթացք կը պահանջեն ոչ միայն արդի տագնապն, հապա նաեւ այն սկզբունքներ որոց վրայ հիմնեալ է իրաց արդի կարգը.—Հետեւաբար, կառավարութիւնն երկար ատեն պիտի պահէ զայս ուղղութիւն. սակայն եթէ հարկ լինի պաշտպանել Պերլինի դաշնագիրն, ապահով ենք թէ պիտի գտնենք համակրութիւնն եւ գործակցութիւնն այն ամեն տէրութեանց որք որոշած են պաշտպանել եւրոպական դաշնագիրը:»

Պուտա-Բէշդա, 13 Նոյմ.

Աւստրիոյ Քալնոքի կոմսին ճառին վերջին մասը.

«Կոմս Քալնոքի կը հաստատէ թէ Աւստրիա յոյժ բարեկամական յարաբերութիւններ ունի ամեն Տէրութեանց հետ: Եթէ գործօն միջամտութիւն մը հարկաւոր լինի, Աւստրիոյ չպիտի պակսին բարեկամութիւնք և օգնութիւնք, (միւս Տէրութեանց կողմէ): Կը յայտնէ թէ կատարեալ համամտութիւն և մտերմութիւն կայ Պերլինի և Վիէննայի միջեւ, ընդհանուր խաղաղութիւնը պահպանելու համար: Կը հաստատէ թէ Ռուսիոյ հետ եւս յարաբերութիւնք յոյժ բարեկամական են, որով երբ կարծեաց անհամաձայնութիւն ծագի, անկեղծ և սիրալիր եղանակաւ բացատրութիւններ փոխանակել կարելի պիտի լինի: Քալնոքի կոմս կը հաւատայ թէ Ցարը խաղաղասէր դիտումներ ունի, և պիտի յարգէ Պերլինի Դաշնագիրը: Կոմսը կը հաւատայ թէ Անգլիա պիտի աջակցի Աւստրիոյ՝ եթէ հարկ լինի պաշտպանել խաղաղութիւնը: Նոյնը կը հաստատէ նաեւ Իտալիոյ համար: Ուստի, Կոմս Քալնոքի կը յուսայ թէ արդի տագնապը չպիտի խանգարէ խաղաղութիւնն և չպիտի վնասէ ո՛չ հանրային շահուց, ո՛չ ալ Աւստրիոյ շահուց:»

ԻՇԽԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Դրնովա, 12 Նոյեմբեր

Եթէ Վալտէմար իշխան պնդէ մերժման վրայ, Սօպրանիէն մտադիր է ընտրել Մինկրէլիոյ Նիգոլա իշխանը:

Դրնովա, 13 Նոյեմբեր

Կառավարութիւնն երէկ գիշեր ստացաւ Տանիմարգայի թագաւորին պատասխանը Խնամակալութեան պատասխանին: Տանիմարգայի թագաւորը կ'ըսէ թէ Վալտէմար իշխան չկրնար ընդունիլ Պուլկարիոյ իշխանութիւնն արդի վիճակին մէջ:

Այս պատասխանին ընդունելութենէն անմիջապէս յետոյ նախարարաց խորհուրդ գումարուելով, մեծամասնութեամբ որոշուեցաւ որ կառավարութիւնը պէտք չէ որ հրաժարի:

Հրաժարեալ խնամակալ Պ. Քարավէլոֆի տեղ պիտի ընտրուի Պ. Նէվքոֆ:

Սօպրանիէն այսօր պիտի փակուի:

Խնամակալք եւ նախարարք երկուշաբթի Սոֆիա պիտի վերադառնան:

ՎԵՐԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

Դրնովա, 13 Նոյեմբեր

Պ. Պ. Ստամպուլոֆ եւ Մութքուրոֆ, հրաժարական տալէ յետոյ, վերընտրեցան Սօպրանիէէն, որ անոնց միացուց Պ. Նէվքոֆ իբր երրորդ խնամակալ փոխանակ Պ. Քարավէլոֆի:

Սօպրանիէն պատգամաւորութիւն մը ընտրեց, որոյ անդամք են Պ. Պ. Գրէքոֆ, Ստոյլոֆ եւ Քալչէֆ, մ. ծ. տէրութեանց քով երթալու համար:

Սօպրանիէն ապա իւր նիստը դադրեցուց անսահման կերպիւ:

ՄԱՀ Պ. ԲՈԼ ՊԷՌԻ

Բարիզ, 13 Նոյեմբեր

Երեսփոխանաց ժողովն եւ Ծերակոյտը վարկ մը քուէարկեցին Պ. Բօլ Պէռի յուղարկաւորութեան հանդէսին համար, եւ թոշակ մը նորա այրւոյն:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 3 Նոյմ.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

	Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց. D. Սէրի Գ. Կ	15 26
Պօրսային գոցուելէն վերջը »	15 26
[illegible]րայի մէջ .... »	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ »	15 28
Բարձրագոյն գին	15 28
Նուազագոյն »	15 26
Կէս օրին	15 27

ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱԽԻԼԻ

Երէկ երեկոյ	35 10
Այս առաւօտ	35 10
Կէս օր	35 5

Փոխառութիւն 1858) » 1862)	A. Սէրի		23 10
» 1860) » 1863) » 1872)	B. »		14 15
» 1865) » 1869) » 1873)	C. »	[illegible]	15 28

Իւնիֆիէ Եգիպտական

Երէկիրկուն գոցուեցաւ	83 10
Այս առտու բացուեցաւ Գ. Կ.	83 10
Կէս օրին	83 10

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍ

Սօսիէթէ ժէնէրալ	Գ. Կ.	Ոսկ. Լ. Ր.	3 12
Գրէտի ժէնէրալ	Գ. Կ.	Ոսկ. »	5 29
Գազը ար Գոնս	»	»	5
Ըոս. Շանժ է վալեօր	»	»	3 18
Թրամուէյ	»	»	295
Բուժէլէի երկաթուղի		Ֆր.	35 25
Օպլիկասիօն աը Բրիօրիթէ		»	—
Բաժնեթուղթ Լաւրիոնի		»	72 50

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 13 Նոյեմբեր, ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ			101 3/4
Օսմ. »	Սէրի Դ.	բացուեցաւ	14 3/16
» »	»	գոցուեցաւ	14 1/4
» »	»	Ա.	23 1/2
» »	»	Բ.	14 3/8
» »	»	Գ.	14 1/8
Օթօման 1871			72 1/2
Փոխառութիւն 1877			84 1/2
Գանք Օթօման			10 7/8
Ռուսական փոխառ. 1873			97 3/4
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիէ)			75 3/8
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)			95 1/8
Տայրա Սանիէ			72 7/8
Տօմէնիալ (փոխառ. Բօչիլտ)			97
Հունգարական պարտաթուղթ 4 0/0			— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ			— —

Վ իէննա, 13 Նոյեմբեր, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	125 80
Օսմանեան երկաթուղի	47 20

Բարիզ, 13 Նոյեմբեր, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 0/0			109 67 1/2
» » 3 0/0			82 92 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ	Սէրի Դ.	բացուեցաւ	14 42 1/2
» »	»	գոցուեցաւ	14 45
» »	Սէրի Բ.		14 65
» »	Գ.		14 20
Օսմանեան երկաթուղի			35 12 1/2
» Բէժիի բաժնեթուղթք			— —
Գանք Օթօման			526 25
Գրէտի Լիօնէ			595
» Ֆօնսիէ			1422 50
Բաժնետամն Լիւնի			1245
Սուէզի ջրանցք			2017 50
Ռուսական 5 0/0 1877ի			102
Իտալական Ռանթ			101 55
Եգիպտական միացեալ			382 50
Սպանիական (արտաքին)			65 7/8
Բրիօրիթէ Թիւրք			364 37 1/2
0/0 Հէլլենական			313 75
Զէօ Լոմպարտի վրայ			25 35

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 13 Նոյեմբեր, ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 0/0	— —
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	14 45
Եգիպտական ... քը. կոր.	383 75

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

«Ճպուռն ու Մրջիւնը»—Առակներ՝ Թատրոնի վրայ—Զարիֆի եւ Զարաֆի—Ժիւլ Քլարդիի մէկ յառաջաբանը։

Այս տարուան Թատերական նորութեանց կարգն անցած են Լաֆոնդէնի առակները։ Փարիզցիք ալ կ'զգան կարծես բարոյալից խաղերու պէտքն։ Օբերան ներկայացուց վերջերս Երկու Աղաւնիներ, Կէդէ Թատրոնը կը ներկայացունէ այս պահուս Ճպուռն ու Մրջիւնը, և մօտ օրերս կը պատրաստուի Աչքառուն Օսէճանի համար։ Մանկութեան յիշատակներ արթնցնող այդ առակներ՝ պալէտի կամ օբերայի վերածուած՝ հոյակապ Թատերաբեմերու վրայ կը կորսնցնեն իրենց նախնական պարզութիւնն և կը պատճառեն աչադին ծախքեր որոց գաղափարըն անգամ պիտի աչաբեկէր բարեմիտ Լաֆոնդէնն իւր գերեզմանի մէջէն։

«Կէդէ»ի տնօրէնը, գուսաննեգութեանց չուայլ ծախքերէ ցնցուած, որոշած էր տնտեսագիտօրէն չարժել այս անգամ, աւելի իբր մըջիւն քան իբր ճպուռ. Հրաման տրուեցաւ ուրեմն տարազավաճառաց և զարդարչաց՝ յոյժ խընայողութեամբ չարժել, այնպէս որ.. հարիւր յիսուն հազար ֆրանքէ աւելի չի ծախսուեցաւ Ճպուռն ու Մրջիւնին համար որ 3 արարուածով և 10 պատկերով օբերա-գոմիք մ'է։

Նախնական գաղափարն յայտնի է արդէն։

Շատախօս ճպուռն
Ամառն ի բուն
Առաւօտէն մինչ իրիկուն
Ժի ժի ժի ժի բերանը բաց
Անհոգ, անխոյթ, ժիր ճըրճըռաց.
Այլ երբ այն տաք օրերն անցան
Նորա երգերն ալ դադրեցան.

. . . .

. . . .

Դ. Դ. Ալֆրէտ Տիւրիւ և Հանրի Շիվօ բաւական ճարտարութեամբ վերածած են այս քանի մը տողերը Թատերախաղի, այլափոխելով, ճոխացնելով ամեն ինչ, այլ պահելով միշտ բարոյականն որ անբաժան է առակէն։

Դ. Մաթիաս, «Ոսկի Փասիան» պանդոկի տէրն ի Պրիւժ, որդեգրած է իւր երկու քեռորդիները, Թէրէզ և Շարլօդ, որոց խնամակալն է միանգամայն։ Պրիւժի մօտ, ագարակի մը մէջ կրթած մեծցուցած է այդ երկու որբուհիները։ Շարլօդ՝ գեղջային սովորութեանց ընտելացած՝ խնայող և համեստ աղջիկ մ'է և վարագոյրը բացուած պահուն նոր ամուսնացած է Նիկօլ անուն բարի երկրագործի մը հետ։ Իսկ Թէրէզ, ընդհակառակն, խելքը միտքը տուած է արդուզարդի, պարի եւ մանաւանդ նուագածութեան զոր սքանչելապէս ուսած է Բնարս վարժարանէն։ Սորա որդին, Վէնսան, սիրահարուած է Թէրէզի, և Թէրէզ անտարբեր աչօք չդիտեր զայն. բայց դեռ չուզեր ամուսնանալ։ Իւր միակ երազն է Պրիւժ երթալ, եւ անդ՝ քէրքմէս ու օբերա տեսնել։ Այս նպատակաւ կը պահուըտի այն կառքին խորն որով քաղաք կը վերադառնայ իւր մօրեղբայրն, և այսպէս կը նետուի հաճոյից և կորստեան այդ վայրին մէջ։

«Ոսկի Փասեան»ի պանդոկն հոյակապ շէնք մ'է, և այնպիսի ընդարձակ դահլիճներ ունի որ Ֆայէնսպէրկի դուքսը, (կնահաճոյ ծերունի մը, որ իւր կենաց վերջին մասը կ'անցունէ Օբերայի երգչուհիներուն հետ, որոց վերակացուն է) դիմակաւոր պարահանդէս մը կուտայ անդ։ Ծերունի դուքսը մանկամարդ ու գեղանի կին մ'ունի որ սիրային յարաբերութեան մէջ է Ֆրանձ Պրէնհայմ անուն հրապուրիչ ասպետի մը հետ։ Կոմսուհին սոսկմամբ նշմարելով որ իւր ամուսինը կը կասկածի այս յարաբերութեան վրայ, կը պաղատի սիրահարին որ ռազմագիտական հնարք մը գործածէ Ֆ. Ֆայէնսպէրկի կասկածը փարատելու համար։ Ուստի երիտասարդ ասպետը կ'որոշէ ուրիշ կնոջ մը սիրահարուած կեղծել ինքզինքն արտաքուստ։

Արդ, Թէրէզ՝ ներկայ գտնուելու համար դիմակաւոր պարահանդէսին որոյ մուտքն իրեն արգիլուած էր մօրեղբօրը կողմէ՝ ծաղկավաճառի հագուստով կը ծպտի և վարդեր կը նուիրէ պարողաց։ Ֆրանձ ասպետն հաւնելով անոր, կ'սկսի սիրաբանել, դքսուհւոյն կամաց համակերպելու համար։ Երգ մը կը խնդրեն փոքրիկ ծաղկավաճառէն որ անքա՛ն հիանալի կերպիւ կ'երգէ, որ դուքսն անմիջապէս Օբերայի խմբին մէջ կ'առնու զայն։

Փայլուն յաջողութիւն կը գտնէ Թէրէզ քիչ օրուան մէջ, այլ հաւատարիմ ճպուռի բնաւորութեան, զոր կ'անձնաւորէ, չուայլաբար կը վատնէ այն դրամը զոր կը շահի ձայնին շնորհիւ։ Շատ չանցած ասպետը կը տեսնէ որ իւր կեղծել ուզած սէրը կարծածէն շատ աւելի հեռուն տարած է զինքն և այժմ իրապէս սիրահարուած է Թէրէզի։ Երգչուհին ևս սկսած է պաշտել զինքն, և կ'ուզէ որ ամուսնանան։ Բայց հո՛ն է դքսուհին որ կ'երդնու խզել այս յարաբերութիւնն. ասպետն՝ երկու սիրոյ մէջ ճնշուած և երկնչելով դքսուհւոյն սպառնալիքներէն, չ'համարձակիր վայրկեան մ'իսկ անոր քովէն բաժնուիլ պարահանդէսի մը մէջ զոր Ֆայէնսպէրկի դուքսը կուտայ իւր պալատան մէջ։ Թէրէզ՝ որ իմացած է ամեն ինչ, նախանձէն ու սիրոյ վըշտէն մոլորեալ, պարահանդէս մտնելով, նախատալից խօսքեր կը տեղայ դքսուհւոյն երեսին, որը դայթակղութիւն և սարսափ կը պատճառեն, և այս վրէժխնդրութենէն յագեցած, կ'անհետանայ։

Երբ վարագոյրը կը բացուի երրորդ և վերջին արարուածին վրայ, ո՛չ ոք գիտէ թէ ինչ եղած է Թէրէզ։ Ֆրանձ ասպետն իսկ, որ դքսուհւոյն հետ իւր յարաբերութիւնները խզելով Թէրէզը փնտռելու ելած էր, Շարլօդի ագարակը կը հասնի և կը յայտնէ թէ ի զուր փնտռած է իւր սիրելւոյն հետքը։

Սակայն, երբ ամէն ոք ագարակ կը քաշուի երեկոյին, հեռուէն կ'երևի Թէրէզ. խեղճ աղջիկը՝ վշտաց ու զըրկանաց տակ ընկճեալ է և ցնցոտիներ հագած. կը յառաջանայ յամրաքայլ և կ'իյնայ նստարանի մը վրայ, քովը դնելով կիթառն զոր փողոցները նուագելով պատառ մը հաց կը ճարէր։ Այդ տեղ կը ննջէ և երազ մը կը տեսնէ որոյ պարունակ մասնակից կը լինին նաև հանդիսականք։ Այդ երազը խաղին գեղեցկագոյն տեսարաններէ մին կը պատկերացնէ։

Ագարակին դուռը կը զարնէ Թէրէզ. կին մը՝ երեք փոքր զաւակաց հետ որք իւր քղանցքներէն կախուած են, կը ներկայանայ սեամին վրայ. խնայող և աշխատասէր Շարլօդն է այն ուստից ողորմութիւն կը խնդրէ ճըպուռն.

. . . .

—Հապա ամառն ու գարուն
Ի՞նչ ըրիր այն տաք օդերուն.
—Մի՛ սրդողիր, մրջնիկ խաթուն,
Ես կ'երգէի այն տաքերուն.
—Չե՛մ սրդողիր, իմ ի՛նչ հոգս է.
Հիմայ ուրեմն ալ գնա՛ պարէ.

Բարեբաղդաբար սոսկ երազ մ'է այս։ Թատրոնն աւելի ներող կը հանդիսանայ Թէրէզի համար քան առակն։ Հեգ աղջիկը, երբ կարթննայ, ինքզինքըն ագարակին մէջ կը գտնէ, Իրթման գիւղը, շրջապատեալ իւրայիններով որք կը մխիթարեն զինքն և կը տաքցունեն իրենց սիրալիր գգուանքներով. հոն է նաև աղնուասիրտն Վէնսան՝ արհամարհեալ սիրահարն, որ բռնելով Թէրէզի ձեռքէն կը միացունէ զայն Ֆրանձ ասպետին ձեռքին, վասնզի այս վերջինն հաւատարիմ մնացած է իւր երդման։

Ահա Ճպուռն ու Մրջիւնը. պարզ, սիրուն խաղ մը, որ կը պարունակէ չքեղ տեսարաններ և գեղեցիկ երգեր։ Բաւական լաւ ընդունելութիւն գտած է, թէ՛ իբր նորութիւն եւ թէ՛ իբր մեծածախս խաղ մը։ Սքանչելի կը պատմեն մանաւանդ երազի տեսարանը։

Գրեթէ նոյն եղանակաւ պատրաստուած խաղ մ'է նաև Երկու Աղաւնիներն, որոյ գլխաւոր անցքը տեղի կ'ունենայ Թեսալիոյ մօտերն և գիւցազն ու գիւցազնուհին յոյն անուններ կը կրեն։ Գեղեցիկ պատկերներ կան, ծովափեր, բիւզանդական յաւերժահարսունք, գընչուներու խումբ մ'իրենց վրանին մէջ և այլ նորութիւններ ներկայացնող, որոց բոլոր հմայքը կը կայանայ Օբերայի հրաշալի Թատերաբեմին վրայ տեսնել զայն։ Խաղին դէպքերն երկրորդական կարևորութիւն մը կ'ընծայեն. եղանակներն են մանաւանդ գեղեցիկ, ինչպէս կը պատմեն երաժշտութեանց հասկցողները, վասնզի այս խաղը Պալէ մ'է։ Յիշենք, քանի որ Երկու Աղաւնիներու վրայ կը խօսինք, փոքրիկ միջադէպ մը որուն արձագանք կուտայ Ֆիկարօ։ Այս Թատերախաղի անձանց միոյն անունն էր Զարիֆի. առաջին ներկայացման յաջորդ օրը Փարիզի լրագիրը անոր համարատուութիւնը կ'ընէին և Զարիֆի գերդաստանի անդամք իրաւամբ կը յուզուէին. Յունաց մեծ բարերարի որդւոց մին՝ որ Մարսիլիա հաստատուած է, փութաց յոյժ քաղաքավար խնդրագիր մ'ուղղել Օբերայի Տնօրէնութեան որ հաճեցաւ գոհացում տալ այս խնդրանաց, եւ երկրորդ կամ երրորդ ներկայացումէն յետոյ, «Զարիֆի» անունը փոխարկուեցաւ «Զարաֆի»ի։ Որչա՜փ մեծ է երբեմն միակ տառի մը կարևորութիւնը։

* * *

Թատրոններու վրայ խօսելու առթիւ, ի դէպ կը համարինք Թարգմանել աստ Ժիւլ Քլարդիի գեղեցիկ մէկ յառաջաբանէ մաս մը որ կը նկարագրէ թէ Թատերական ծանօթ հեղինակաց շատեր որպիսի՛ յուզմամբք կը համակուին ներկայացմանց առաջին գիշերները։ Դ. Քլարդի՝ որ Թատրոններու մէջ ապրած, միշտ Թատրոններու վրայ գրած և այժմ ևս Թատրոնի տնօրէն է, առաւել քան զոք լաւ ուսումնասիրած է այս կարգի նիւթերն. ուստի և ախորժով կրնայ կարդացուիլ իւր գրուած, մանաւանդ որ լրագրական ասպարէզն իւր հեռացումն զգալի պակաս մը թողած է գրականութեան համար։ Դ. Քլարդիի յառաջաբանն՝ որ մէկ մասը միայն կը հաղորդենք, գըրուած է Առաջին Ներկայացմանց վըրայ խօսող գրքի մը համար որ քանի մը հատորներ կը կազմէ։

Ահասիկ մեր ակնարկած մասը. .

. . . .

«Ալեքսանդր Տիւմա հայրը՝ տեսակ մ'առանձնաշնորհում, եղական բնաւորութիւն մ'ունէր։ Երբեք չէր լսեր, և ամենայն բարեմտութեամբ, բողոքներն ու սուլումներն։ Իրեն համար հաւանութեան ցոյցերն ու ծափահարութիւնք միայն լսելի էին։ Ինքն իսկ, վանդակապատ օթեակի մը խորը կծկուած՝ մեծ հաճութեամբ կ'ունկնդրէր իւր խաղերուն և ամեն բանի կը ծիծաղէր բարեմտութեամբ. իւր գործ զինքը կը զուարճացնէր, հանդիսականները զուարճացնելէ առաջ։ Արդէն միշտ ուրախ, զուարթ, երջանիկ եւ ինքզինքէն գոհ մարդ մ'էր Տիւմա։ Օր մը որ «Քօմէտի-Ֆրանսէզ»ի մէջ, Դ. Վիէննէի յոյժ գէշ ընդունելութիւն գտած մէկ Թատերախաղի յաջորդ երեկոյին Տիւմայի մէկ դրամը կը ներկայացնէին, Երեք Հրացանակիրներու հեղինակը նրբանցքին մէջ Վիէննէի հանդիպելով, կ'ըսէ.

—Ի՞նչ է ան, սիրելիս Պարոն Վիէննէ, երէկ գիշեր քիչ մը սուլե՞ր են ըզձեզ։

Այդ վայրկենին իսկ, հանդիսական մը՝ չգիտեմ Տիւմայի ո՛ր համարձակ տեսարանէն զայրացած, կը սուլէր Հէնրի Գն։

—Բայց, պատասխանեց Վիէննէ, կարծեմ թէ ձեր Թատերախաղն ալ կը սուլեն։

—Ո՛հ, կարևորութիւն մի՛ տար, ըսաւ Տիւմա, բան մը չէ. երէկուընէ մընացած հանդիսական մը լինելու է։

Տիւմա որդին իւր հօրմէն ժառանգած է այս քաջութիւնն առաջին ներկայացմանց գիշերներուն համար։ Կողմնոցին (քուլիս) մէջ կը կանգնի, իբրև սպայակոյտի պետ մը կռուին բերանը։ Վիգդօրիէն Սարտու մեծաւ մասամբ իւր տունը կը մնայ, յօդացաւէ նեղուելով։ Եօժէն Սքրիպ Թատրոն կ'երթար, և անկիւն մը նստած կսպասէր։ Գրեթէ ամեն հեղինակք, ներկայացման այդ փափուկ վայրկենին մասնաւոր չարժում մ'ունին որով կ'արտայայտուի իրենց յուզումն։ Մէյվիլ ձեռնոցը բռնած տենդոտ կերպիւ կը չարժէր զայն։ Տիւմերսան ձեռները գաւազանին յենլով տախտակամածը կը հարուածէր մերթ ընդ մերթ։ Վէգաւի իւր տենդոտ մատներուն մէջ կը ճմրթկէ թղթի կտոր մը զոր յետոյ հազար կտոր կ'ընէ, քանի որ ներկայացումը կը յառաջանայ։ Երբ թղթի վերջին պատառուածը գետին կ'իյնայ երաժշտապետին ձեռքէն, ամեն ինչ վերջացած է. օբերան կ'աւարտի։ Յանժամ Վէրտի ոտքի կ'ելնէ և կ'երթայ, երբ ի տես չեն կոչեր զինքը, որպէս Իտալիոյ և Սպանիոյ մէջ։ Թէօտոր Աննն, որ ծափահարեալ Թատերգակ մ'էր, աներկիւղ կ'երթար կը բազմէր բարդէզի ճիշդ մէջտեղը, լսելով դիտողութիւններն և յաճախ ինքն իսկ տալով ծափահարութեանց նշանն։ Հանդիսական մը կը գոչէր յանկարծ. «Բայց սքանչելի է, կատարեալ է խաղը։ Այս Թէօտոր Աննն յիրաւի տրամագիտական տաղանդ ունի»—«Այո՛, այո՛, այնպէս է» կ'ըսէին, առանց գիտնալու թէ նոյն ինքն Թէօտոր Աննի հետ կը խօսակցէին։

Սակայն շատ մը հեղինակներ չեն կրնար տոկալ առաջին ներկայացմանց այս անհաւատալի յուզման։ Վարագոյրը բացուելուն պէս դուրս կ'ելնեն պուլվարին վրայ օդ առնելու. բայց քայլերնին մեքենաբար կ'առաջնորդէ զիրենք դէպ ի Թատրոնն, ինչպէս, գաղտնի բնազդում մը—ներեցէ՛ք բաղդատութեանս—կը վերադարձունէ, կ'ըսեն, մարդասպանն դէպի իւր ոճրագործութեան վայրն։ Դիտեցէ՛ք որ եթէ հեղինակը շրջագայութեամբ ուզած է խոյս տալ այս ինչ տեսարանէ զոր վտանգաւոր կը գտնէ և որուն ազդեցութեան վրայ կը տարակուսի, միշտ կանուխ կը վերադառնայ, այդ ձախող տեսարանը չը ներկայացուած։ Առաջին ներկայացման գիշերն, հեղինակ մը գաղափար չունենար ժամանակին վրայ։ Կը կարծէ թէ ժամ մը քալած է, մինչ հազիւ 10 վայրկեան քալած է։ Ի զո՛ւր ժամացոյցը կը նայի, իրեն այնպէս կը թուի թէ սլաքները սխալ կ'ընթանան։ Ժամը ինննին կամ տասնին Թատրոն կուգայ, կարծելով թէ կէս գիշեր է, և երեկոյթին արդիւնքը կը հարցունէ, մինչ տակաւին հինգերորդ պատկերը կ'աւարտի խաղի մը որ ունի տասն կամ տասն-երկու պատկեր։ Պատճառն այն է որ, այդօրինակ պարագայից մէջ, շրջագայութիւնը մեծ սփոփանք մը չը պատճառեր տարաբաղդ հեղինակին. իրաւ է թէ կը հեռանայ Թատրոնէն, բայց իւր հետ տանելով բոլոր այն երկիւղներն որոցմէ փախչիլ կ'ուզէ։ Կ'երթայ, կուգայ, մեծաքայլ կ'ընթանայ, զո՛ւր ջանք... Իւր ականջին կը բըզզան ի՛նչ որ կ'ըսեն անդին դերասանք և ի՛նչ որ կը պատասխանեն հանդիսականք։ Խաղը կը ներկայացուի ո՛չ թէ իւր առջև, այլ յինքն. սիրտը կը բաբախէ, արիւնը կ'եռայ։ Ամենուրեք սուլելու ձայներ կը լսէ և կ'ասմնու սոսկմամբ. Կը սուլե՛ն, սուլեցի՛ն։ Ստահակ մ'է որ երգ մը սուլելով կ'անցնի, օմնիպիւսի կառապանն է որ կը սուլէ իւր արծաթեայ սուլիչով։ Բայց խեղճ հեղինակին այնպէս կը թուի թէ իւր դրամն է որ կը սուլեն, և թէ այդ սուր հարուածն իւր «առաջին դերասանին» սրտին պիտի մխի. Դատապարտեալներ կան որք ո՛չ այնքան կը տառապին որքան կարգ մը դրամագէտներ ներկայացմանց առաջին երեկոյին։

Իբր չհագրգիռ օրինակ մ'այն յուզման զոր կ'ազդեն այս փորձեր, յաճախ անքա՛ն դառն, յիշենք Զարլս Տիքէնս՝ անգլիացի հռչակաւոր և անմահ վիպասանն, Տէյվիտ Քօբբըրֆիլտի հեղինակն, որ ամռան իրիկուն մը Փարիզ եկաւ ներկայ գտնուելու առաջին ներկայացման իւր խաղերէ միոյն որ թարգմանութիւնը կը ներկայացունէր Վօտվիլ Թատրոնն։ Այդ խաղի անունն էր Անդունդ։

Զարլս Տիքէնս նոյն առաւօտուն իսկ հասած էր Լոնտոնէն, մասնաւորապէս տեսնելու համար իւր խաղին ֆրանսացի դերասանաց կողմէ ներկայացուիլն։ Իւր բարեկամներէն Ֆէքդէր դերասանն որ հսկած էր Անդունդի պատրաստութեան, յանձն առած էր Վօտվիլի դերասանները ներկայացնել հեղինակին։ Վարագոյրը բացուելու ժամը կը հասնի. Տիքէնս՝ յուզեալ եւ տատամսոտ, պահ մը կը Թափառի Թատրոնին շուրջն, յետոյ դառնալով դէպ ի Ֆէքդէր.

—Եթէ ձգենք որ խաղն սկսի և յառաջաբանէն վերջը ներս մտնենք... ի՞նչ կ'ըսես.

—Լա՛ւ, ո՞ւր երթանք.

—Պուլոնիի անտառն։ Երկար ժամանակէ ի վեր չեմ տեսած զայն։

Կառք մը կը նստին, Շանզ-Էլիզէէն վեր ելնելով մինչև լիճը կ'երթան ու կը վերադառնան ի Վօտվիլ։

—Մտնենք, կ'ըսէ Ֆէքդէր.

—Ո՛չ, կը պատասխանէ Տիքէնս միշտ, մտահոգ. հարցո՛ւր, սիրելի բարեկամս, թէ խաղին ո՛ր մասին հասած են...

Երկրորդ արարուածը նոր սկսած էին։

—Գլխաւոր տեսարանն այդ տեղ չէ, կ'ըսէ անգլիացին, կ'ուզեմ որ գլխաւոր տեսարանը ներկայացուի որպէսզի կարելի լինի դատել յառաջ բերելիք տպաւորութիւնն. Եթէ վերստին կառք մը վարձէինք.

—Ի՞նչ ընելու համար.

—Մապիլի պարահանդէսը չեմ տեսած բնաւ. Պէտք է ամեն բան դիտնալ և ուսումնասիրել, մանաւանդ երբ մէկն օտարական է. Երթանք ուրեմն Մապիլի պարահանդէսը.

Եւ ահա Տիքէնս ու Ֆէքդէր կը մեկնին վերստին. Ժամը տասը կը զարնէ, յետոյ տասն-մէկ.

—Բայց Թատրոն վերադառնանք, կ'ըսէ դերասանը.

—Շատ լա՛ւ, կը պատասխանէ հեղինակը.

Դօրսայի հրապարակը կը հասնին ուր կը գտնուէր այն ատեն Վօտվիլ Թատրոնը. Տիքէնս հրապարակի ժամացոյցը կը նայի.

—Տասն-մէ՛կ. Ա՛հ, սիրելիս Ֆէքդէր, մօտ է վերջին արարուածն որ ամենէն վտանգաւորն է. խնդրեմ, վերջին արարուածին սպասենք.

—Ինչպէս որ կ'ուզես. Սպասենք.

Երկու բարեկամք վերիվայր կը ճեմեն. յետոյ Ֆէքդէր կը պնդէ որ Տիքէնս երթայ վերջապէս դատել իւր խաղի ազդեցութիւնը.

—Ո՛չ, քանի մը վայրկեանէն. Արդէն բերանս պապակած է... ծարաւի եմ.

—Սրճարան մտնենք, կ'ըսէ Ֆէքդէր, հոն աւելի լաւ է քան փողոցին մէջ.—Կը մտնեն.

—Ի՞նչ կը փափագիք, կը հարցունէ սպասաւորը.

—Ե՞ս, կը պատասխանէ Տիքէնս պահ մը վարանելէ յետոյ. խնդրեմ, Երկաթուղեաց ժամանակացոյցը բեր ինծ.

—Բայց, Տէ՛ր Աստուած, ի՛նչ պիտի ընէք.

—Շիտակը խոստովանիմ քեզ, սիրելի բարեկամս, ես չեմ կրնար այդ Թատրոնը մտնելով խաղիս գտած ընդունելութիւնն հարցնելու յուզման տակ. Շնորհակալեաց գիր մը պիտի գրեմ դերասանաց. Լոնտոն ուղևորող առաջին կառախմբի ժամը պիտի իմանամ և պիտի մեկնիմ անմիջապէս. Միայն բարեհաճեցէք հեռագրել ինծ ի Քալէ, թէ Անդունդը յաջողա՞ծ է թէ ոչ....

Եւ այսպէս Տիքէնս Լոնտոնէն Փարիզ եկաւ և Փարիզէն Լոնտոն վերադարձաւ առանց իւր խաղի վերջաւորութեան սպասելու և առանց համարձակելու ֆրանսացի հասարակութեան առջև ելնել.

Ուրիշ օրինակ մ'ալ այն երկիւղին զոր կ'զգան հեղինակք, կորսնցնելով նաև ժամու հաշիւը, տուած է Քազիմիր Պօնժուռ իւր Երկու Քեռորդիք անուն կատակերգութեան առաջին ներկայացման գիշերը. Քօմէտի-Ֆրանսէզի վերնայարկն անկիւն մը քաշուած էր, ուստից ոչինչ կրնար տեսնել կամ լըսել և անդ՝ ինքնին բերնուց բռնելով իւր խաղը, կ'սպասէր որ իւրաքանչիւր արարուածի վերջ դան արդիւնքն յայտնեն իրեն. Ուստի խեղճ Քազիմիր կը սկսի բռնել իւր խաղն. առաջին արարուածը կ'աւարտէ... ո՛չ ոք իւր քով կուգայ. Երկրորդն կ'սկսի, կ'արտասանէ և կ'աւարտէ. Դարձեալ ո՛չ ոք. Ծո՛ւս, երրորդ, չորրորդ, հինգերորդ արարուածներուն կ'անցնի. Ի՛նչ անձկութիւն. Ո՛չ ոք կ'երևի. Ուրեմն ա՛լ լմնցա՛ւ, խաղն ինկած է, մեռա՛ծ է. Մեկնելէ ուրիշ միջոց չկայ. Յանկարծ դուռը կը բացուի և բարեկամ մը կ'երևի ծիծաղադէմ.

—Կեցցե՛ս, կեցցե՛ս, կը գոչէ. Խաղդ սքանչելի կ'ընթանայ. մեծ յաջողութիւն.

—Ա՛հ, կ'ըսէ Քազիմիր Պօնժուռ, աչադին բեռ մը վերուցիր վրայէս. ի՛նչ եւ է, մեկնինք.

—Ինչպէս, մեկնի՛նք. Բայց պէտք է երկրորդ արարուածին սպասել.

—Երկրորդ արարուածը՞.

—Ահա երեք հարուածները կը զարնեն. ես տեղս կը դառնամ...

Մինչ դերասանք Երկու Քեռորդիներու առաջին արարուածը կը ներկայացնէին, հեղինակը ժամանակ ունեցած էր իւր ամբողջ խաղն արտասանելու, տող առ տող.

Ո՛չ նուազ զարմանք մը կրած է Շադօպրիան որ չհամարձակելով ներկայ գտնուիլ առաջին ներկայացման իւր Մովսէսին՝ Աստուածաշունչէն քաղուած բնարերգական մեծ ողբերգութիւն մը (որ արդէն Թատերական իւր միակ գործն է), սպասաւորը ղրկած էր ներկայ գտնուելու.

Կէս գիշերուան մօտ, սպասաւորը կը վերադառնայ.

—Ի՞նչ լուր տեսնենք, կը հարցնէ Շադօպրիան անձկութեամբ.

—Մեծ յաջողութի՛ւն, տէր իմ, շատ զուարճացան.

—Զուարճացա՞ն մի.

—Այո՛, տէր իմ. Նախ և առաջ բան մը չէին յայտներ, բայց յանկարծ սկսան ծիծաղիլ... և ծիծաղեցան մինչև վերջը.

Երեւակայեցէք թէ ի՛նչ կերպարանք առաւ Մովսէսներու հեղինակն որոյ ողբերգութիւնը Ս. Գրքէն առնուած ուսումնասիրութիւն մ'էր.»

* * *

Ա. Տիւմա որդին նոր դրամ մը յանձնած է Քօմէտի Ֆրանսէզի տնօրէնութեան. Փարիզի լրագիրք կը ծանուցանեն զայս իբր եղանակի կարևորագոյն դէպքերէ մին, վասն զի Տիւմայի գործեր Թատերական ու գրական մէկ մէկ գոհար կը համարուին միշտ. Նոր խաղի անունն է Ֆրանսիյօն, թէ և այդ անուն տակաւին փոփոխութեան ենթակայ է. Առայժմ ոչինչ տեղեկութիւն խաղի նիւթի մասին, այլ միայն դերերերու բաշխման աղմուկն, որ զմեզ չհետաքրքրեր. ուստի և հարկ է սպասել.

Տ. Ա.

Ո՞Վ ԿԸ ՓԱՓԱՔԻ

Երկու սամ. ոսկի վճարելով 14 [illegible] և կամ մէկ մէճիտ աւելի վճարելով 18 [illegible] կոթէն լարուող խիստ սիրուն ժամացոյց մը գնել. Թող դիմէ առ Դ. Սէլվաճեան ի Մահմուտ-փաշա, թիւ 244. 11—12

ՇԱՀԱՒՈՐ ԱԶԴ

Յառաջիկայ բստ Եւր. դեկտ. 1ին որ է Նոյեմբեր 20, պիտի քաշուի Բուժէլիի երկաթուղեաց վիճակահանութեան 101երորդն, և 500 թիւեր պիտի շահին.

Այս անգամ առաջին պարգևն է

600,000 և երկրորդը **60,000**

ֆրանք. Ասոնցմէ զատ 48 այլ եւ այլ թիւեր ևս մեծ պարգևներ՝ իսկ մնացեալ 450 թիւերը 400ական ֆրանք պիտի շահին. Վերոյիշեալ գումարները կարելի է շահիլ [illegible] 7 ու կէս դահեկան վճարելով և բաղդի օգնութեամբ.

7 ու կէս վճարելով բաղդատոմս մը գնողը, եթէ շահի, կ'առնայ այն գումարն ամբողջ՝ զոր շահած է, 5 վճարող կ'առնայ շահուածին կէսը և 3 վճարող կ'առնայ միայն մէկ չորրորդը.

Կայ նաև տեսակ մը 37 ու կէս դահեկաննոց բաղդատոմս, որուն վրայ 25 հատ զատ զատ թիւեր տպուած են, որ 25 հատ զատ զատ բաղդատոմս ընել է. Այս վերջինները նոյնպէս իրաւունք ունին միայն մէկ ՉՈՐՐՈՐԴՆ ստանալու շահելի գումարին.

Գաւառներէն հնչուն դրամի տեղ [illegible] ալ կ'ընդունուի.

Բաղդատոմսերն արդէն պատրաստ ըլլալով գնել փափաքողք կրնան այժմէն դիմել ի Ղալաթիա, կամուրջին դըլուխը թիւ 33 առ

ՄԱՐԳԱՐ Ց. ԳՈՒԼԱԳՍԸԶԵԱՆ

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Նիզամիյէ էրզագ անպարը իչիւն օն պին գըյէ զէյթուն եաղը միւպայեա օլունաճաղընտան վէ Թըշրինի սանիի րումինին տէօրտիւնճիւ սալը կիւնիւ դարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն, իթասընա թալիպ օլան վէ չէրայիթինի անլամագ իսթէյէնլէրին մագամը Սէրասկէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

29 Թըշրինի էվվէլ 1886

3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Նիզամիյէ էլպիսէ անպարընա իթթիխազ օլունան նիւմունէսինէ վէ չուրութը մուգարրէրէսինէ թէվֆիգըն միւպայեա օլունմագ իւզրէ մէվճուտ միւնագասայա գօնուլան եիւզ պին ատէտ եիւն քիւլահըն պէհէր ատէտի եիկիրմի սէքիզ պուչուգ ղուրուշա թալիպի ուհտէսինտէ օլուպ Թըշրինի սանիի րումինին օն իքինճի չարշէնպէհ կիւնիւնէ դատար պէհէր կիւն միւնագասասը պիլ իճրա մէզպուր կիւնիւ դարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իթասընա Թալիպ վէ օն իւչիւնճիւ փէնչշէնպէհ կիւնիւ եիւզտէ պէշ Թէնզիլինէ րաղպէթ էտէնլէրին մագամը Սէրասկէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

29 Թըշրինի էվվէլ 1886

3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Գուտուս վէ միւլհագաթընտա պուլունան հէր սընըֆ ասաքիրի Շահանէ իչիւն միւպայեասընա լիւզում կէօրիւնէն էրզագ վէ սաիրէտէն,

Կիւշթին՝ եիւզ էլլի պէչ պարա, վէ պիր պարանըն եիւզ ճիւզինտէն սէքսէն տօգուզ ճիւզինէ.

Բուղտէնը սաթէնին՝ իւչ եիւզ տօգսան պէչ պարա վէ պիր պարանըն եիւզ ճիւզինտէն տօգսան ալթը ճիւզինէ.

Շէքէրին՝ եիւզ եիրմի, սէքսէն պիր.

Երզին՝ եէթմիչ եէտի, օն ալթը.

Թուզըն՝ եիրմի սէքիզ, ալթը.

Մօմըն՝ իւչ եիւզ գըրդ, սէքսէն պէչ.

Զէյթ վէ սապօնըն՝ եիւզ էլլի ալթը, օն պիր.

Հաթապըն՝ տօգուզ, օթուզ պէչ.

Քէօմիւրիւն՝ օն տէօրտ, սէքիզ.

Սամանըն՝ օն պիր, ալթմըչ տօգուզ.

Գուրու ֆասուլեանըն՝ սէքսէն, եիկիրմի սէքիզ.

Կաղըն՝ էլլի իւչ, եէթմիչ սէքիզ.

Զէյթունըն՝ տօգսան իւչ, էլլի իւչ.

Նօհուտըն՝ գըրդ իքի, տօգուզ.

Գուրու իւզիւմիւն՝ եիւզ օն իւչ պարայա մահալլինճէ թալիպի ուհտէսինտէ օլուպ, իթասընա Թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասկէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

29 Թըշրինի էվվէլ 1886

3—3

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,978,946
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐՒՈՅ 1,788,964

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,131,348
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐՒՈՅ 898,072

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. Նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած վնասնին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 120,597

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԽԱՅԾՂԱՆԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ

Ամէն լաւ, ամէն առողջարար, ամէն աղէկն է

ԴԵՂԱԳՈՐԾ Ն. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍԻ

ՊԱԼՍԱՄԱԿԱՆ ԽԱՅԾՂԱՆԸ

Այս հեղուկը կը պարունակէ խայծղանի և Թօլ ու Ճերի ամէն ոյժը և լուծելի տարրերը։ 1873 էն ի վեր նշանաւոր բժիշկներէ կը յանձնարարուի կուրծքի, կոկորդի և միզային ճանապարհաց հիւանդութեանց համար։ ՅՈՐԱՏԵՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ, նոյն իսկ ի պարագային յորում ախտաբուժական ուրիշ միջոցներ ի զերեւ ելած են։

Գործածութեան եղանակ

Կուրծքի, կոկորդի և միզային ճանապարհաց հիւանդութիւնք	Մէկ գաւաթ ջրի մէջ մէկ խահուէի կամ ապուրի դգալ	Խմել անօթի եղած ժամանակ կամ ճաշած ատեն
Որքին, եռք	Զուտ կամ խառն	Դուրսէն գործածել
Սպիտակ հոսմունք	Զուտ կամ խառն	Ներարկութեամբ
Շնչափողք	Շոգիով տաքցած	Ծխելով կամ փոշիացնելով

Ընդհ. կեդրոնատեղի՝ Կեդր. դեղատուն Ն. Թէօտորիտէս, Բերայի Մեծ Փողոց 244։

Կը գտնուի նաև Կալաթա, Գոսթ... դեղատունը. Պոլիս, Պասմաճեան դեղատունը։

ՄԻՍԻՍ Ս. Ա. ԱԼԼԷՆԻՆ

ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ ՄԱԶ. ՆՈՐՈԳԻՉԸ

(MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Ճերմակ ինկած մազերուն գոյն, փայլուն ու գեղ կուտայ։ Կը նորոգէ անոր կեանքը, ոյժը և աճումը։ Գլխու Թեփը շուտ մը աներեւոյթ կ'ընէ։ Իր անուշ հոտը առատ է ու հեշտալի։

«Մէկ շիշը կը բաւէ։» Այս փորձը ունեցան ամէնքը որոնց մօրուք գունած մազերը իրենց բնական գոյնին դարձան, և ճաղատ տեղերը մազով ծածկուեցան։ Ներկ չէ, և ամէնևին վնաս մը չըներ։ Եթէ որ կ'ուզես Թարմ մազ ունենալ և բոլոր կեանքդ մէջ պահել, առանց մոռնալու շիշ մը առցիր «Միսիս Ս. Ա. Ալլէնի Աշխարհահռչակ Մազ Նորոգիչէն». (MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եօրք։ Կը վաճառուի ամէն սափրիչներու, անուշ հոտագործներու և անգլիացի դեղագործներու քով։

Կը գտնուի Ն. և Ժ. Գանդիլը եղբարց բրիտանական դեղարանն, Բերա, Մեծ փողոց. Իսմրնա Գարուանա, Անգլիական մթերանոց, նաև բուն Գալաթիա և Իգնատ Հագանակելլա, 433, Բերա Մեծ փողոց։

ԴԵՂԱՐԱՆ

Գ. և Հ. ԹԻՒՔԻԼԻՊԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ

Պէյ-Օղլու Ճատտէսի Թիւ 77

Չափաւոր գնով և արագապէս կը գործադրուին եկած դեղագիրները

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՈՐԷԻՑ

Գ. և Հ. ԹԻՒՔԻԼԻՊԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ

Եէնի Ճամի Ճատտէսի Թիւ 26

ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԸՆՏԱՐՋԱՆ

ԼՈՒՍԱՐԵՂԻ, ՉԱԳԱՆ ԽԻ, ՆՈՐԱԳՈՅՆ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՔ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ԳԱՂԻԱԿԱՆ ԴԵՂԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ, ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ

ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ՔԻՆԱ ՔԱԼԻՍԱՅԻ

Մ. ՊԷՅԼԻԿՃԵԱՆԻ

Այս յայտ ախորժահամ բաւական բժշկելը ընդարձակ գործածութեան մտած է քիչ տարիներու մէջ իր անխոնջանակ կազդուրիչ ներգործութեան շնորհիւ, որ տկար, դժգոյն և ընդհանուր ամենայն փասարքով կապակցութեանց ապաքինութեանց արդիւնաւոր միջոցն է։

Կը վաճառուի Պոլսոյ կամ կամրջին գլուխը Թիւքիլիպեան եղբարց դեղարանը Թիւ 77. կը գտնուի նաև ուրիշ դեղարաններու մէջ։

Կը յանձնարարուի մանկաւորաց գործածել կերակրի չինուածներէն։

DEUTSCHER Handels-Verein

ԳԵՐՄԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. Ի ՊԵՐԼԻՆ

ՑՈՐԴԱՐՈՒՄՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ,

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔ հանրօգուտ շինութեանց, նախարարութեանց, քաղաքային փոխադրութեանց համար եւն։

ՇԻՆՈՒԱԾԱՆԻՒԹՔ երկաթուղեաց։

ՇՈԳԵՇԱՐԺ, ջրաշարժ և հողմաշարժ մեքենայք, ջրհանք եւն։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ և ճարտարական մեքենայք։

ԶՈՐՔԻՔ ամեն տեսակ։

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ լուսաւորութիւն։

Գերմանական Առեւտրական Ընկերութեան ներկայացուցած հաստատութեանց ապրանաց մանրամասն ցանկերն և ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ իւր գործակատարներն ի Կ. Պոլիս.

ՀԻՒՆՕ և Ֆրիէտր ԼԱՈՒԴԸՐՋՈՒՆԿ

Ֆընտըքլեան խան, 15 և 16, Կ. Պոլիս

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Ծովային, Հրդեհի և Կենաց ապահովագրութեան

Մէհմէտ Ալի բաշա խան, 2, Պոլիս

Ստորագրեալք, Մ. ԹԻՒԼՊԷՆՏՃԵԱՆ եւ ՆՈՒ, պատիւ ունին ծանուցանել վաճառականաց թէ Ընդհանուր Գործակատար անուանուած են Մանհայմի ՈՒԼԱՍԻՒՈՒԱՆՍ ՄԱՐԻԹԻՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ.

Compagnie de Ré-Assurances Maritimes de Mannheim

Այս ընկերութիւն, Պոլսոյ ապահովագրութեանց հաստատութեանց կապուած լինելով ծովային ապահովագրութեանց ուրիշ ընկերութեան մը հետ, ունի ընկերային միացեալ դրամագլուխ մը Փր. 15,000 000
Դրամգլուխ չվճարուած. հանուած 7.500.000
Պահեստի դրամագլուխ 775.000
Պահեստ ստոյգ չեղած վասն և չվճարուած վնասուց համար 1,750.000

Ուրեմն, Մանհայմի Ռէասիւրանս Մարիթիմ Ընկերութիւնն ամէն երաշխաւորութիւն կ'ընծայէ շոգենաւով, առագաստանաւով, երկաթուղւով եւ ներքին կամ արտաքին ճամբով ապրանաց ապահովագրութեան համար։

Ընկերութիւնս նաև մասնակից է «ԱՐԺԷՔՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ»

Union pour l'Assurance de Valeurs

և հինգ ընկերութեանց համերաշխութեան ներքեւ,

որք 30,500,000 Փրանքի

դրամագլուխ մ'ունին, յանձն կ'առնու ապահովագրել ամեն տեսակ արժէք, արժեթուղթ, կտրոն, ադամանդ, գոհարեղէն եւն, որք կը ղրկուին թղթատարութեան և սուրհանդակաց միջոցաւ։

Այս ընկերակցութիւնները կազմող ընկերութեանց անուանքն ապագրեալ են ապահովագրութեան մուրհակաց վրայ։

Աւասիկ ընկերութեան ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐՑ անուանները.

Բարիզ	Գոնգուառ տ'էգոնդ տը Բարի (Լոյտ ընտ էնտ Գոմերս Պէնքի և ընկ.
Լոնտոն	(Հոնգ Կոնգ, Ակսպուրկ և Ջինիւա-տանի Պանքա (Ակսպուրկեան միացեալ Պանքա
Համպուրկ	Պէրլինի գերմանական Պանքա
Ամստէրտամ	Ամստէրտամի Պանքա
Ֆլէժ	Ընդհանուր Պանքա Լիէժի
Պրուսէլ	Ընդհանուր ընկերութիւն յօգուտ ազգային ճարտարութեան
Մանհայմ	Վարկի հաւանական Պանքա
Պերլին	Ս. Պլայխրէօտէր
Վիէննա	(Գրէտի Անշթալթ (Աւստրական միացեալ Պանքա Վիէննայի
Բէգերսպուրկ	Ժ. Է. Կինցպուրկ
Գոթէնպուրկ	Երկրագործական Պանքա Տանիմարքայի
Ջենովա	Բոտ. Հօֆեր և ընկ.
Զմիւռնիա	Տը Գուսմեր եղբարք
Պուքրէշ	Ռումանիոյ Պանքա
Աթէնք	Ճարտարարուեստից վարկի Պանքա Յունաստանի

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալութեան գրասենեակը։ Պայմաններն և գներն յոյժ չափաւոր։

Գործակալ-Ենթագործակալ, Հ. Օպէռ, փորձագէտ Վէրիթաս ծովային գործոց գրասենեակն, Սարքճըլը խան, 6, Կալաթա։

Ընդհանուր Գործակատար
Մ. ԹԻՒԼՊԷՆՏՃԵԱՆ եւ ՆՈՒ

ՍԻՆԿԷՐԻ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐԸ

Կը գտնուին միմիայն ի Պոլիս, Մահմուտ բաշա, 90,—ի Կալաթա Կլավանի խան, 2,—ի Բերա, Կալաթա Սէրայի դիմաց։

Ժ. ՆԻԿԷՏԼԻՆԿԷՐ

Վճարման դիւրութիւն

Զգուշանալ կեղծերէն։

ՔԻՒՆԱՐԴ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք ամէն շաբաթ կանոնաւորապէս կը բանին Լիվերբուլի և Միջերկրականի միջեւ.

Ուղեւորք և ապրանք կ'ընդունուին Նիւ Եօրքի, Պոսդոնի, և Միացեալ Նահանգաց ու Գանատայի ամէն կողմերուն համար, Նիւճանտլենտի, Ֆիւլի, Բուէնի, Բօրթլի, Լօնտոնի, Կալգաթի, Մանչէսդրի, Պրատֆորտի եւ եւ համար։

Ուղեւորաց համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Ամէն շոգենաւու մէջ կայ կին ծառայող մը

Ընկերութեան շոգենաւերը նշանաւոր հանգստացած են իրենց հանգստաւէտութեամբ և կանոնաւորութեամբ։

Գործակատար ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՕՆՍ
Թիւ 1 Վիւշիւք Հալի փաշա խան Ղալաթիա

511

ՑՐԷՍ ԼԱՅՆ (?) — ԿՐԷՍ ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվերբուլի և Արեւելից միջեւ.

Անուանք	Թոննոյ	Անուանք	Թոննոյ
Ալճէրիան	2500	Ցոմփնեան	3700
Ալզերիան	2500	Ցլամինեան	3700
Անատոլեան	2500	Ցլավեան	3700
Աթենեան	2500	Իսպէրիան	5500
Արապիան	3700	Իլլիրիան	5500
Պավարիան	6000	Իմբրիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լեգիան	2200
Քարթէլեան	800	Լիպուրնեան	2500
Ցայրենեան	2000	Լիգուր	800
Տաւրոս	700	Օրբիթ	700
Էճիբշըն	3700	Պերսիան	3800
Ֆապիան	3700	Վալենեան	6800
Ֆլորենեան	3700	Վէրճինեան	6800

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԼԵՈՒՈՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ Գործակալ

Թիւ 34, 35, 36, Պիւյիւք Միւմէթ խան, Ղալաթիա.

Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնթէն.
Ճիպրալթար, Պ. Պ. Քարվըր եղբարք
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վաչման և ընկ.
Մալթա, Ա. Քամիլըրի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտադոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիթօլ և ընկ.

512

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Հըլ, Լիվերբուլ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոննոյ	Անուանք	Թոննոյ
Ալպանօ	2,000	Լեանտրօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4.300
Արկօ	1,300	Մարսալա	2,500
Քասսանտրօ	3,500	Միլօ	2,000
Քորոնտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրավօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյըր	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիբեօ	2.500	Օդրանդօ	4,500
Կամէօ	2,100	Օդդօ	2,000
Կաղօ	2,000	Բասիֆիք	1,200
Կօմօ	2,700	Բալերմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Բառաղեր	1,700
Տօմինօ	1,800	Բիզօ	2,800
Էրալգօ	2,600	Րիալթօ	4,400
Տրալգօ	2,600	Րինալտօ	3,200
Ֆալքըն	800	Րոլլօ	3,000
Ֆլավօ	1,700	Րոմանօ	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Րոմէօ	3.500
Կալիլէօ	5,500	Սալէրնօ	4,000
Կիդանօ	2,200	Սաբֆօ	2,000
Կօզօ	1,800	Սիլվիօ	2,000
Կրանտօ	2,200	Սօրէնդօ	4,300
Հանկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հիւմպէր	1,200	Թոլէտօ	2,800
Ճիւօ	2,300	Քուանդօ	3,600
Քէլոօ	2,000	Եէտօ	1600
Քօքօ	2,200	Զէպրա	3,000
Լէօ	2,000	Զէրօ	41,0

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ ԵՒ ԸՆԿ. Գործակալք

Թիւ 17-18, Պիւյիւք Միւմէթ խան Ղալաթիա

514

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլի և Միջերկրականի միջեւ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոննոյ	Անուանք	Թոննոյ
Քանարիա	4200	Աֆրիկա	3000
Ֆէրօս	4000	Օսպրէյ	3000
Օսմանլի	4000	Նեբթիւն	3000
Սեպաստոբոլ	3250	Բերա	3000
Թիգր	3250	Լոգիոս	800
Մակեդոնիա	3250	Օլինթոս	800
Մարիօթիս	3250	Սեւիլ	700

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ և ԸՆԿ. Ուիթօլ խան

ՃԷՅՄԶ ՄՈՍ և ԸՆԿ

31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ

515

ՊԱՊԱՅԵԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլի, Միջերկրականի և Սեւ ծովու միջեւ կանոնաւորապէս բանող

Անուանք	Թոննոյ	Նաւապետք
Այա Սօֆիա	3,000	Պէժ
Արարատ	2,500	Ուոքըր
Արգինոնիա	2,500	Քրուիքշանք
Լագոնիա	2,500	Ուէլչ
Մասեդոնիա	3,500	Մարշ
Բալմիրա	2,800	Ֆօթըրկիլ

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով փոխադրութիւն կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամէն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ՊԱՊԱՅԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ. Գործակալք

513

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՕՅԿԱԿՈՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայի և Բօմբէյի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

Ուղղակի և արագ փոխադրութիւն

Նաւուղիղքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն ԹԻՆԻՈԹԷ ԲԸԳՈՒԼ

Թիւ 17-18 Պիւյիւք Միւմէթ Մումհանէ փողոց, Թիւ 14

514

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐԻ

ԵՐԿԱՆԱԲԱՐ ամպրին կարգի և գլուխ ապր պատէ, կրելով ՍԻՏՆԷՅ ՆՕՈՒԻԼ նշանը։

Կաշիէ ՓՈԿԵՐ ամէն մեծութեամբ, մեքենայներու համար։

ՌԵՏԻՆԻ խող մեքենայից համար։

ՄԱՀՃԱԿԱԼՔ երկաթէ և արոյրէ։

ՄԱՄՈՒԼՔ ընդօրինակութեան։

Ջանալու տեսակ ԴԱՐՓՆԱԼ ստորկայք։

Անգլիական ԹՈՆԱՔ արտադրութեանց համար։

ՍԻՏՆԷՅ ՆՕՈՒԻԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Վաճառական և ընդհանուր գործակալք

ՅԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ

Գէորգ պէյ խան, Նիւ քոյէ Գալատա Ղալաթիա, Կ. ՊՈԼԻՍ

Միակ կեդրոնատեղի

ՄԻՆՏԸՐԻ ԴՐԱՄԱՐԿՂԱՅ

Որոնք միայն կը զիմադրեն կրակի և խողոնցման

Գնոց համեմատութեան համար մեր վաճառատունը մէջ կը գտնուին վկայագրեր աճիւրանի մէջ եղած փորձերու ապացոյցներ։

ԲԼԱՔԷ ԱՐՈՒԱԹԵՂԷՆՔ

Անգլիոյ հռչակաւոր գործարանին

ՃՕՆ ՆՕՌԻԼ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

ԱԾԵԼԻՔ, ՄԿՐԱՏՔ ԵՒ ԶՄԵԼԻՔ

Նոյն վաճառատուն

ԲԵՆՏՐՈՒԻ ԼԱՄԲԱՐՆԵՐ

Նոր կատարելագործութեամբք շինուած, երկու լոյսով

Վաճառատունս յանձնարարողեքով կ'ընդունի ամէն տեսակ ապրանքներ ապսպրել։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ

1886 Նոյեմբեր 1 Շաբաթ օրէն սկսեալ մինչև Նոյեմբեր 30

(Բաց է կիրակի օրերէն) Եւրոպական եզերքէն կամուրջէ ելնող շոգենաւուց երթեւեկութեան ժամերը

Ժ. Վ. — Թ.

»2 — Ր. և Ա. Գավ. Ենիմ. Մեզարպ. Պէօյ. Թարապիա Ենիքէօյ (Ենիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 18
»2 50 Ենիքէօյ. Սթէն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպ. (Պէպէքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)
(Ուրբաթ օրերը Արնավ. Գուր. Օրթ. Պէշիք. Գապաթաշ պիտի հանդիպի 22
»3 30 Ենիմ. Մեզարպ. Պէօյ. Թար. Ենիքէօյ Սթէն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք (Պէպ. պիտի հաղորդակցի) 32
»4 30 Ա. Գավագ Ենիմ. Մէզ. Պէօյ. Թար. Ենիքէօյ. Սթէն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք. 34
»6 — Ենի. Մէզ. Պէօյ. Թար. Ենիքէօյ. Սթէն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպ. Արն. Գուրուչ. Օրթ. Պէշ. 2
7 — Ենիմ. Մեզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգօզ Բաշաք. Ենիքէօյ. Միրկ. Գանլըճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտիլ. Արնավ. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթաք. Գուզ. Պէշիք. Իւսկ. 6
8 15 Ա. և Ր. Գավ. Ենիմ. Մեզարպ. Պէօյ. Թարապ. Ենիքէօյ. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպ. Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք. (ուրբաթ օրերը Սթէնիա պիտի հանդիպի) 32
10 — Մեզարպ. Պէօյ. Թարապ. Ենիքէօյ. Միրկ. Ր. Հիսար Արնավ. Օրթաք. Պէշ. 33

Արնաւուտքէօյէն կամուրջ ելնող շոգենաւուց ժամերը

»2 — Պէպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշիք. 19
»2 30 Արնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք. Գապ. 6
»3 — Պէպ. Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշիք. 33
»3 30 Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք. Գապ. (Բացի ուրբաթէ) 4
»4 — Արնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ 18
»4 30 Պէպէք Արն. Գուր. Օրթ. Պէշ. Գապ. 33
10 55 Հիսարէն ուղղակի կամուրջ 22
11 15 Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ 6

Անատոլու եզերքէն կամուրջ ելնող շոգենաւուց ժամերը

»1 45 Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզ. Գապ. 34
»2 — Պէյգօզ Բաշպ. Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտիլլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 23
»2 35 Գանտ. Վանիք. Չէնկլ. Պէյ. Գուզկ. 28
3 30 Պէօյ. Թար. Պէյգ. Բաշպ. Ր. Բ. մաշ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտիլլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 17
»3 30 Գանտիլ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիք. 19
4 30 Գանտ. Վանիք. Չէնկ Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ. 28
»4 45 Պէյգ. Բաշպ. Ր. Բ. մաշ. Գան. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզ. Պէշիք. 23
8 45 Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշպ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Իւսկիւտար (Ուրբաթ օրերը Ր. Բ. Մաշ.) 19
10 30 Գանտիլլիէն ուղղակի Չէնկէլքէօյ 23

(Բաց է կիրակի օրերէն) կամուրջէն Եւրոպական եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

»1 30 Գապաթ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Արնավ. Գանտիլ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Ենիքէ. Բաշպ. Պէյգ. Թարապ. Պէօյ. Մեզ. Ենիմ. 6
»2 45 Պէշիք. Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թար. Պէօյ. Մէզ. Ենիմ. Ր. և Ա. Գավագ 34
»4 15 Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թար. Պէօյ. Մէզ. Ենիմ. 22
5 30 Գապաթ. Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար Պօյաճ. Միրկ. Սթէն. Ենիքէ. Պէյգ. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզր. Ենիմ. և Գավագներ 32
6 45 Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Արնվ. Գնտիլ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Ենիքէ. Թարպ. Պէօյ. 19
8 30 Պէշիք. Օրթ. Արնավ. Պէպ. Ր. Հիսար Միրկ. Ենիքէ. Թարպ. Մէզար. Պէօյ. 33
10 30 Ր. Հիսար Պօյաճ. Միրկ. Սթէն. Ենիքէօյ, Թարապիա, Պէօյի. Մեզար. Ենիմ. 18
11 10 Ենիքէ. Թարապ. Պէօյիւք. Մեզարպ. Ենիմ. 32
11 40 Պէպ. Ր. Հիսար Պօյաճ. Միրկ. Սթէն. Ենիքէ. 22

Կամուրջէն Արնաւուտքէօյ երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

»3 — Ուղղակի Պէպէք (բացի ուրբաթէ) 4
»3 10 Ուղղակի Արնաւուտ. 18

»4 — Ուղղակի Պէպէք 33
10 — Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Արնավ. Պէպ. Ր. Հիսար (Վոսփոր ելնող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 22
10 35 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք 6
11 10 Գապաթ. Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպ. Ր. Հիսար Պօյաճըքէօյ 19
11 40 Պէշիք. Օրթ. Գուրու. Արնավ. Պէպ. 33
12 5 Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Արնավ. 6

Կամուրջէն Անատոլու եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

»2 55 Ուղղակի Գանտիլլի 19
»3 15 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Ր. Բ. պաշճէ Պէյգ. (ուրբաթ օրերը Ր. Բ. մաշ.) 23
»3 55 Ուղղակի Գանտիլլի 28
9 35 Պէշիքթաշ, Գուզկունճ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանիք. Գանտիլ. (Գավագներ գացող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 23
10 15 Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլ. Ր. Բ. մաշ. Բաշպ. Պէյգ. Թար. Մէզ. Գավ. 17
10 40 Իւսկ. Գուզկ. 28
10 55 Պէշիք. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վան. Գանտիլլի Պէպէք (Գանտիլլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 31
11 25 Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Բաշպ. Պէյգ. 23
11 45 Գապթ. Գուզ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. 28

» Այս նշանները կրող շոգենաւք Նոյ. 15 էն քառորդ մը վերջը պիտի ելնեն.

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

Իւսկիւտարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իւսկիւտար
— —	6 5	— —	7 —
— —	6 35 Պէշիք	— —	8 15 Պէշիք
— —	7 5	— —	8 45
— —	8 15 Պէշիք	— —	9 15 Պէշիք
2 —	9 —	2 15	9 50
2 30	9 31 Պէշիք	2 50	10 15 Պէշիք
3 —	9 45	3 20	10 45 Գզ.
3 30	10 5 Պէշիք	3 50	11 5
3 45 Ֆէրպօթ	10 40	4 35 Պէշիք	11 25
4 5	11 — Գզ.	5 20	11 50
4 35	11 25	5 50	12 5
5 — Ֆէրպօթ	11 40	6 15 Պէշիք.	12 5 Գզ*
5 5 Վոսփոր	12 5		
5 35 Պէշիք			

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐ

Իւսկիւտարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իւսկիւտար
— —	6 30 Պէշիք	— —	6 30
— —	7 5	— —	7 5
— —	8 10 Պէշիք	2 —	8 15
2 —	8 45	2 25	9 — Պէշիք
2 30	9 30	2 55	9 35
3 —	9 55 Պէշիք	3 25	10 — Պէշիք
3 30	10 30	3 55	10 35
4 —	11 —	4 40 Պէշիք	11 5
4 45	11 30	5 25	11 35
5 30 Պէշիք	12 5	6 — Պէշիք	12 5
6 —			

* Այս երթեւեկութիւնք Հրէից տօներուն եւ ուրբաթ օրերը չպիտի կատարուին։

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԲԱՑ Ի ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԷՆ

3 30 Հարէմէն Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
5 — » »
10 35 » » (բաց ի կիրակի օրերէն)
11 30 » » (կիրակի օրեր ժ. 11 ին)
3 — կամուրջէն Հարէմ Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
4 30 կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ
10 15 կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
11 15 կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ (կիրակի օրերը ժմ. 10 45 ին).

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐՔԷՃԻ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՒ ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ ԿԱՌԱՓՈՒՐՋ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

3 45 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրքէճի
5 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
10 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
11 — » Գապաթաշ
4 15 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
5 45 Սիրքէճիէն Գապաթաշ Իւսկիւտար
10 30 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
11 15 Գապաթաշէն Իւսկիւտար

Ծան. —Օդը մեգապատ եղած ատեն, շոգենաւք իրենց գտնուած տեղը պիտի մնան։